

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV. Број 645
Субота, 9. мај 1964. год.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ОГРОМНА ЛЕТИЛИЦА
СРЕДНО СЕ СПУСТИЛА
НА ЗЕМЉУ.
СТРАДАЛО ЈОЈ ЈЕ
САМО ЛЕВО КРИЛО
КОЈЕ ЈЕ ПИЛОТ
НАМЕРНО ЗАРИО
У ПЕСАК...

ДА БИ НАТЕРАО
АВИОН ДА НАМИНИ
КРУГ И СМАЊИ
БРЗИ-
НУ.

СЛЕТЕЛИ
СМО МАЈОРЕ...
У ЈЕДНОМ
КОМА-
ДУ!

БЕЗ
ЧЕСТИТАЊА,
ФЛАШЕ! ПРВО
ДА ВИДИМО
КОЛИКО НАМ ЈЕ
БРОД ОШТЕ-
ЋЕН!

ИЗГУБИ-
ЛИ СМО
САМО ВРХ
ЈЕДНОГ
КРИЛА!

ДОБРО ЈЕ!
ТО СЕ МОЖЕ
ОПРАВИТИ
ЗА НЕ-
КОЛИКО
ДАНА!

ВАША НЕ-
РАЗУМНА ОДЛУКА
УЗРОК ЈЕ
ОВОЈ
НЕЗГОДИ!

КАО ПСИХОЛОГ
МОРАЋУ ИЗВЕСТИТИ
ДА СТЕ НЕПОГОДНИ
ЗА НОВЕ ЛЕТОВЕ!

СТАВИЛИ СТЕ НА КОЦКУ ЖИВОТЕ
СВИХ ЧЛАНОВА ПОСАДЕ,
МАЈОРЕ! ВИ СТЕ НЕОД-
ГОВОРНИ И НЕ-
УРАВНОТЕЖЕНИ!

ЈА САМ
ЧЕНТЛМЕН, ДОК-
ТОРЕ НОРТ!
И СВОЈЕ
МИШЉЕ-
ЊЕ О ВАМА
НЕЋУ
ЈАВНО ДА
ИЗНЕСЕМ!

АКО ОДМАХ
ПРИСТУПИМО
ОПРАВЦИ, ИДУ-
ЋЕ НЕДЕЉЕ
МОЋИ РЕМО
ДА ЛЕТИ-
МО!

ОДЈАЧНО
СТЕ
ИЗВЕЛИ
АТЕРИ-
РАЊЕ,
МАЈОРЕ!

ДА... ДОБРО ЈЕ БИ-
ЛО! АЛИ, ШТА ВИ
МИСЛИТЕ, ФЛАШЕ?
ДА ЛИ ЈЕ ОДБАЦИ-
ВАЊЕ ТОЧКОВА БИ-
ЛО ПОГРЕШКА?

ОВО ЈЕ САМО
НЕЗВАНИЧНА
ИСТРАГА, МАЈО-
РЕ... НА ЗАХТЕВ
НАШЕГ ЛЕКА-
РА!

АКО МЕ
ОГЛАСИТЕ КРИВИМ,
ФЛАШ ГОРДОН ЋЕ МЕ
ЗАМЕНИТИ КАО ПИ-
ЛОТА ЦИНОВСКОГ
БРОДА...

... А ИПАК, ОН ЈЕ
ЈЕДИНИ ПОЗВАН
ДА СУДИ О МОМ
ПОСТУПКУ! ПОВИ-
НОВАКУ СЕ ЊЕГО-
ВОМ МИШЉЕЊУ!

ВИ СТЕ БИЛИ ДРУГИ
ПИЛОТ! МОРАМ ДА ВАМ
ПОСТАВИМ ПИТАЊЕ:
ДА ЛИ ЈЕ МАЈОР ПОСТУ-
ПИО ИСПРАВНО КАД
ЈЕ ОДБАЦИО ТОЧКО-
ВЕ?

ФЛАШЕ! ЦЕО
СЛУЧАЈ ЗАВИСИО
ЈЕ ОД ВАС! КАКО СТЕ
МОГЛИ ДА ГА БРАНИТЕ?
ВИ СТЕ БИЛИ ПРОТИВ
ОДБАЦИВАЊА
ТОЧКОВА!

БИО САМ КА-
РИН...

АЛИ, ДА НАМ
СЕ ПОСЛЕ ТО-
ГА НИСУ МО-
ТОРИ ПРЕ-
ГРЕЈАЛИ,
ОН БИ ПОСТИ-
ГАО ПОТРЕБ-
НУ ВИСИ-
НУ!

ДА ЈЕ
ТАКО ИСПА-
ЛО, ЈА НЕ
БИХ БИО У
ПРАВУ

ЗНАМ ДА ЈЕ ОН
ПРГАВ И НЕТАК-
ТИЧАН АЛИ ЈЕ
ВЕЛИКИ ПИЛОТ!
ЈЕДИНИ КОЈИ
МОЖЕ ДА ИЗВЕ-
ДЕ ЛЕТИЛИЦУ
ДО ПОТРЕБНЕ
ВИСИНЕ!

КРОЗ ВЕКОВЕ

Вино за киклопа

Много је векова про-
шло док се од корења,
плодова, мяса печеног
на усијаном камењу, пре
ко чувених римских го-
зби, дошло до данаш-
ње кухиње. Дуго је ко-
личина хране била мно-
го важнија од њеног у-
куса и садржине, и мно-
га су столећа морала да
проује да би настала
данас у свету најпозна-
тија и нацењенија ку-
хиња: француска. Трпе-
за се стално мењала да
би се у последње време
приближила оној пра-
старој: што једноставни-
ја и што природнија
јела.

Историја је забележи-
ла многе „велике трбу-
хе“. Најчувенији атлета
свих времена, Грк Ми-

лон из Кротона, јео је
за један оброк око де-
сет килограма мяса, ис-
то толико хлеба и пио
девет литара вина. Дру-
ги грчки атлета, Теаген
из Таза, према сачува-
ним подацима појео је
једног дана читавог во-
ла.

Крајем 16. века арап-
ски писац Сихаб Един
ел Абсихи помиње у сво-
јој књизи „Занимљиво-
сти“ неког Халила ел
Мазинија који је за је-
дан оброк могао да по-
једе „све што је на јед-
ној камили било за је-
ло“.

Поред тога што су
могли доста да поједу,
људи старог века воле-
ли су и да добро попи-
ју. По правилима, за грч
ком трpezом вино се пи-
ло тек после обода. Пи-
ли су га с водом: три пе-
тине вина и две петине
воде. Према предању,
Хомеров јунак Одисеј
имао је толико јако ви-
но да га је мешао са де-
ветнаест делова воде.
Тим вином, неразблаже-
ним, он је опио киклопа
Полифема и захваљују-
ћи томе успео да га ус-
пава и успаваног ос-
лепи.

Римске вечере трајале
су понекад читаву ноћ.
Здравце су се смењив-
але без престанка и њи-
ма је управљао за то на
рочито одређен човек.
Сваки је наздрављао о-
нолико пута колико је
слова било у његовом
имену, а римска имена
баш нису била кратка.

У ОВОМ БРОЈУ: У јосеји
код Гејса. Под црном за-
сјавом. Заборављени ис-
траживач. Лекови од „не-
жиша“. Смелији од викиниа.
Сирелац, ошаубинској ра-
ша. Космичка лала.

Ripley Веровали или не!

У ОАЗИ ТОДРА У МАРОКУ
ЗЕМЉИШТЕ ЈЕ ТОЛИКО ПЛОДНО ДА СВАКЕ
ГОДИНЕ ДАЈЕ ТРИ ЖЕТВЕ РАЗЛИ-
ЧИТИХ УСЕВА

ВЕЛИКА ВРЕБА

КОЈА СТОЈИ
ИСПРЕД КУКЕ
МОГОВИХ У
ЛИФОРДУ (САД).
ИЗРАСЛА ЈЕ
ИЗ БИЦА
КОЈИ ЈЕ
ПОБО У ЗЕМ-
ЉУ ПУКОВНИК
ТОЛМИЦ ИЗ
ШТАБА ЦОРЦА
ВАШИНГТОНА
ЗА ВРЕМЕ
АМЕРИЧКЕ РЕВОЛУ-
ЦИЈЕ

© King Features Syndicate, Inc., 1964. World rights reserved.

ТРАЈАНОВ СТУП

У РИМУ - ВИСОК
29 МЕТРА - ПО-
ДИГНУТ ЈЕ ОД
34 МЕРМЕРНА
БЛОКА БЕЗ
УПОТРЕБЕ МАЛ-
ТЕРА, А ИПАК
ЧВРСТО СТО-
ЈИ 1652
ГОДИНЕ!

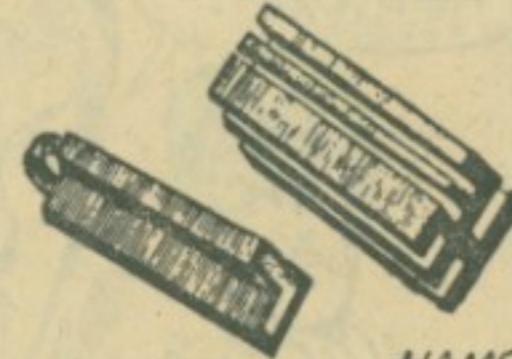
БОДУЕН!

ФЛАНДРИЈСКИ
ВОЈВОДА КОГА ЈЕ
ЈЕДНОМ ПРИЛИКОМ
НАПАО ОГРОМАН МЕДВЕД.
ЗАДБИО ЈЕ
ЖИВОТИЊУ ГОЛИМ
РУКАМА!

БУБА - ЖЕЛЕ- ЗНИЦА

ЖЕНКА ИНСЕКТА
PHENOBES HIERONYMI
ИМА НА ОБЕМА
СТРАНАМА ТЕЛА
НИЗ ЦРВЕНИХ И
ЗЕЛЕНИХ СВЕТЛЕКИХ
ТАЧАКА!

КИНЕСКИ НОВАЦ

ОБЛИКОВАН ТАКО ДА ПРЕД-
СТАВЉА СВИЛУ СВИЈЕНУ У
ТРУБЕ БИО ЈЕ У УПОТРЕБИ
У 12 ВЕКУ. ЗА ОВАЈ НОВАЦ
МОГЛО СЕ ДОБИТИ ОНОЛИКО
НАМОТАЈА СВИЛЕ СА ТРУБЕ КОЛИ-
КО ИХ ЈЕ БИЛО НА САМОМ НОВЦУ

ВИДАРИ КАМЕНОГ ДОБА

Видари каменог доба нису знали ни за рендген ни за разне таблете за умирење болова, а ипак су у помагању рањенима и болеснима често постизали успех. Судећи на основу нађених костију које по-

ју остале становнике мравињака о нападу мрва-разбојника или других непријатеља ударајући главом о таваницу галерије. Три брза удара један за другим понављају се у одређеним временским размацима. Ови сигнали нису једини који се могу чути у граду термита. Само, значење осталих сигнала истраживач Ховз још није успео да протумачи.

На знак стражара да заједници термита прети опасност, термити-раднице и нимфе скривају се у најдубље и најзабаченије делове мравињака, док се „војници“ скупљају на једно место да би сви сложено дочекали нападача.

Свако према себи

Према једном америчком листу реаговање на сметње на аутострадама одаје темперамент европских возача: Енглези чекање схватају као атак на личну слободу; Французи се прво четврт часа понашају као да су се управо заљубили а Италијани, алергични и на најмању закрченост, трубе док не истроше батерију.

Бављење науком продужава живот

Код универзитетских професора срчани инфаркт као узрок смрти исто толико је редак као и пре сто година. За последњих 12 месеци у Немачкој су умрла 83 професора универзитета. Према писању „Природњачког прегледа“, ча сописа који је донео ову вест, просечна стаовост преминулих износила је 72,4 године, што је за десет година више од просечног века обичног немачког грађанина.

У прошлој школској години у Немачкој је на универзитетима предавало 99 професора старијих од 80 и 14 старијих од 90 година.

ШТА СВЕ ЉУДИ ГУТАЈУ...

За опкладу, један човек је прогутао тридесет жаба. Несварљиве жабе кости изазвале су страховите болове у цревима и лако-мислени човек донесен је на универзитетску хируршку клинику у Фрајбургу где је морао да буде подвргнут операцији.

„Гутач жаба“ само је један од 111 пацијената који су од 1945. до 1963. године лечени на овој клиници, због тога што су прогутали неки несварљиви предмет. О томе су недавно три лекара са ове клинике — доктори Керн, Клес, и Бремер — објавили заједнички чланак у једном стручном часопису.

Све ове пацијенте лекари су поделили у три групе:

Децу која у игри или својој урођеној потреби да испитају непознату ствар прогутају несварљив предмет;

Одрасле који такве предмете случајно прогутају и Одрасле који то учине намерно.

Међу 111 пацијената фрајбуршке клинике било је 41 дете до пет година и петнаесторо деце: између шест и десет година. У списку прогутаних ствари налази се 13 металних новчића, 10 ексера, 9 укусница, 6 шрафова и „рајснад-ли“, 4 лимене пиштаљке, 3 кључа, 3 прстена, а затим

спајалице, пера за писање, ланчићи, куке за вешање слика, кремене за упаљаче и — једна округла батерија за шепне лампе.

У групи одраслих који случајно прогутају неки несварљив предмет најчешће се срећу кројачи, леко ратери и тапетари, односно сви они који при раду стављају међу усне ексер

чачкалицу која је болеснику била пробушила црево. Касније је испричао да је јео ринглице и да није ни приметио када је заједно с њима прогутао и чачкалицу дугачку шест сантиметара.

Поред душевних болесника, међу особама које намерно прогутају неки предмет, највише има за-твореника који то чине у

чиће или игле. Међу „случајним гутачима“ има и таквих који су приликом ручка или у сну прогутали вештачку вилицу или један њен део.

На фрајбуршку клинику био је једном донесен неки четрдесетогодишњак који се превијао од болова. Лекари су извршили операцију и извадили једну

нади да ће из болнице лакше моћи да побегну.

На утеху родитељима, лекари тврде да већина прогутаних предмета чак и кад су у питању игле и ексерци, кроз неколико дана напушта тело природним путем. Од 111 пацијената лечених у Фрајбургу, само су четворица морала да буду оперисана.

ЧУДАН ТЕСТ

У Хановеру су два младића желела да установе колико се њихови суграђани плаше духова. Умотали су се у чаршаве и шетали ноћу по Николај-гробљу. Полицијци су показали мало смисла за ову врсту тестирања и једноставно их ухапсили због грубог ремећења јавног реда.

ДОБРА ГОЗБА

У Биг-Спрингу у Тексасу, недавно је одржан годишњи лов на змије звечарке. За 48 часова, 82 ловца су ухватила више од једне тоне ових рептила — од којих су после неки испечени и поједени.

— Феликсе, зар ништа не радиш? — зачуо би се мајчин глас чим би изгубила из вида шта малишан ради или га не би чула да свира.

Све четворо деце имућне породице Менделсон имала су предак једино када су за време ужине држала у руци хлеб намазан бутером. Дисциплина је била на висини и непопустљива.

Отац, образован и духовит светски човек, имао је обичај да каже: „Раније сам био син свога оца, а сада сам отац свога сина“. Заста, његовог угледног оца, берлинског филозофа Лесинг је у једном свом делу овековечно као браћиона немачких Јевреја — а сада је умео да ужива у свом сину који је одмале на свирао на виолини и виоли, после на клавиру, а од десете почео да компоује.

Ипак, требало је упитати за савет и музичаре, можда чувеног Керубинија,

У посети код Гетеа

бившег неумољивог инспектора конзерваторија у Паризу. На пут је кренуо дванаестогодишњи Феликс са својим учитељем Зелтером. Велики Гетеов пријатељ на поласку из Хамбурга није могао да не обиђе и Вајмар па је заједно са својим учеником саратно код Гетеа на неки дан.

У свом дневнику (онда је био обичај да се он води) дечак је под 6. новембром 1821. записао за Гетеа ово: „Веома је пријатан, није баш импозантан као што га приказују слике, али његово држање, његов говор, његово име — то је импозантно. Има силан глас као 10.000 ратника. Његова коса још није седе, хода чврсто. Не изгледа да му је 73 него као 50 година“.

Гете је сваке вечери док

је мали Менделсон био у гостима отварао свој клавиру и позивао га да свира:

— Покажи ми како умеш да галамиш!

Прве вечери док су му

на клавиру гореле две свеће, учитељ Зелтер је сео за клавиру и својим већ костоболним прстима, по навици, прелетео преко дирки. Велики писац је заже-

лио да Феликс мало фантазира на ту тему. И малишан се није устручавао. За довољан, Гете га је на крају загрлио, погладио по коврцавој коси и рекао:

— Да бисмо те признали, мораш нам још свирати.

Устао је и донео оригинале рукописа из своје збирке. Поставио је на наслон један лист са ситно исписаним нотама.

— То је Моцарт! — обрадовао се Феликс и почео одушевљено да свира.

— А ко је ово? — упитао је Гете мењајући ноте.

Малишан се збунио а учитељ Зелтер покушао да га охрабри:

— Само је један који пише као држаљом од метле и још влажне ноте брише рукавом!

То је био рукопис Бетовена. Али музика Бетовена није имала пресуднијег утицаја на Менделсона који је више волео веселост и радости Моцарта и убрзо нашао свој стил — типично своју романтику.

Сматрајући да је свако празно причање само губи так времена Менделсон је после првог озбиљног успеха који је постигао 1826. увертиром за Шекспирову комедију „Сан летње ноћи“, почео да поседује на универзитету часове филозофије, историје, географије, литературе. Али да би био уписан у постао прави студент требало је да приложи и један свој рад и он се дао на озбиљан посао — да преведе једну латинску комедију. Гете је ово сматрао као доказ „озбиљних естетских студија“ па је преведену комедију наменио читалачким вечерима љубитеља уметности у Вајмару.

КОСМИЧКА ЛАЛА

Свега неколико дана после првог човековог лета у космос појавио се цвет који је у част првог космонаута добио име Јурија Гагарина. Наиме, његовим именом велика холандска фирма „Лефебр“ назвала је своју најлепшу лалу одгајену у лето 1961. године.

На великој изложби цвећа у Копенхагену пажњу свих посетилаца привлачило је 1962. један јарко црвени каранфил. Њега је одгајио дански цвећар Свен Брун који га је у част Јурија Гагарина, тада баш у посети Данској, назвао „спутњиком“. Брунов каранфил био је проглашен за најлепши цвет на изложби и добио је прву награду.

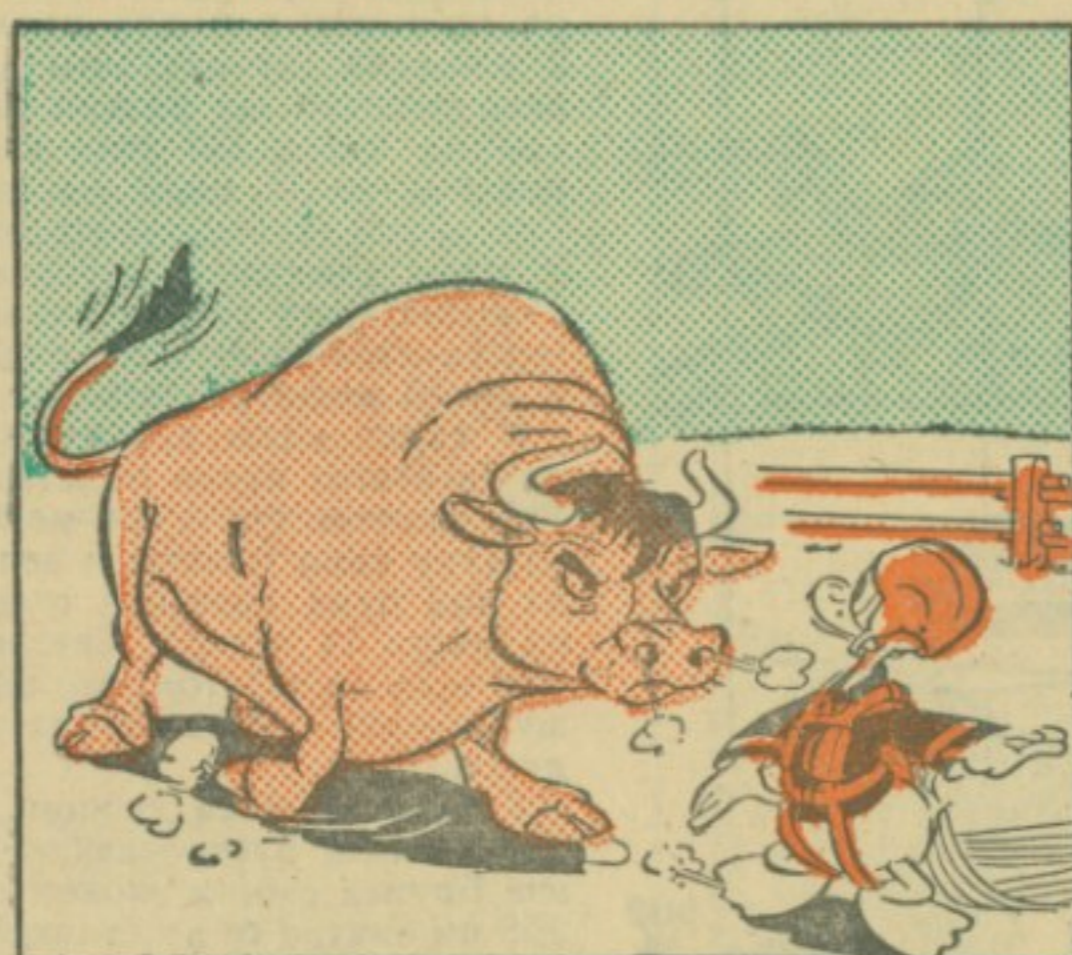
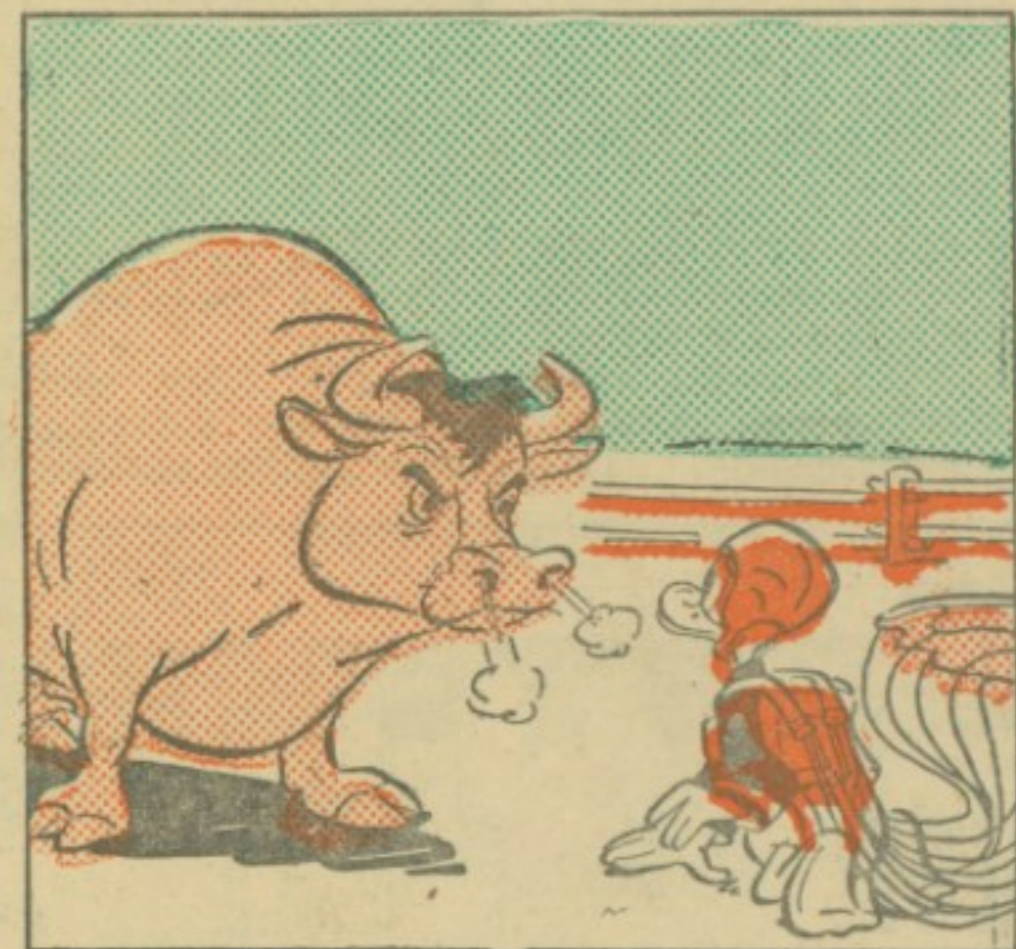
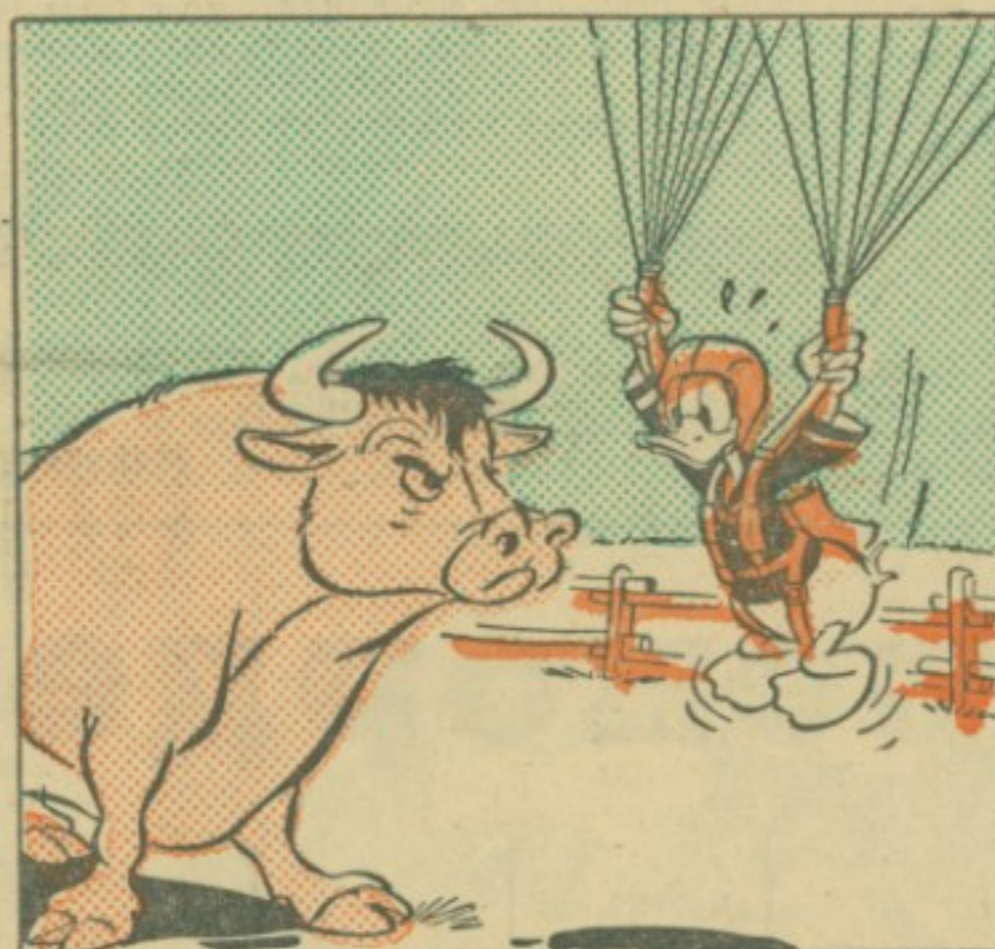
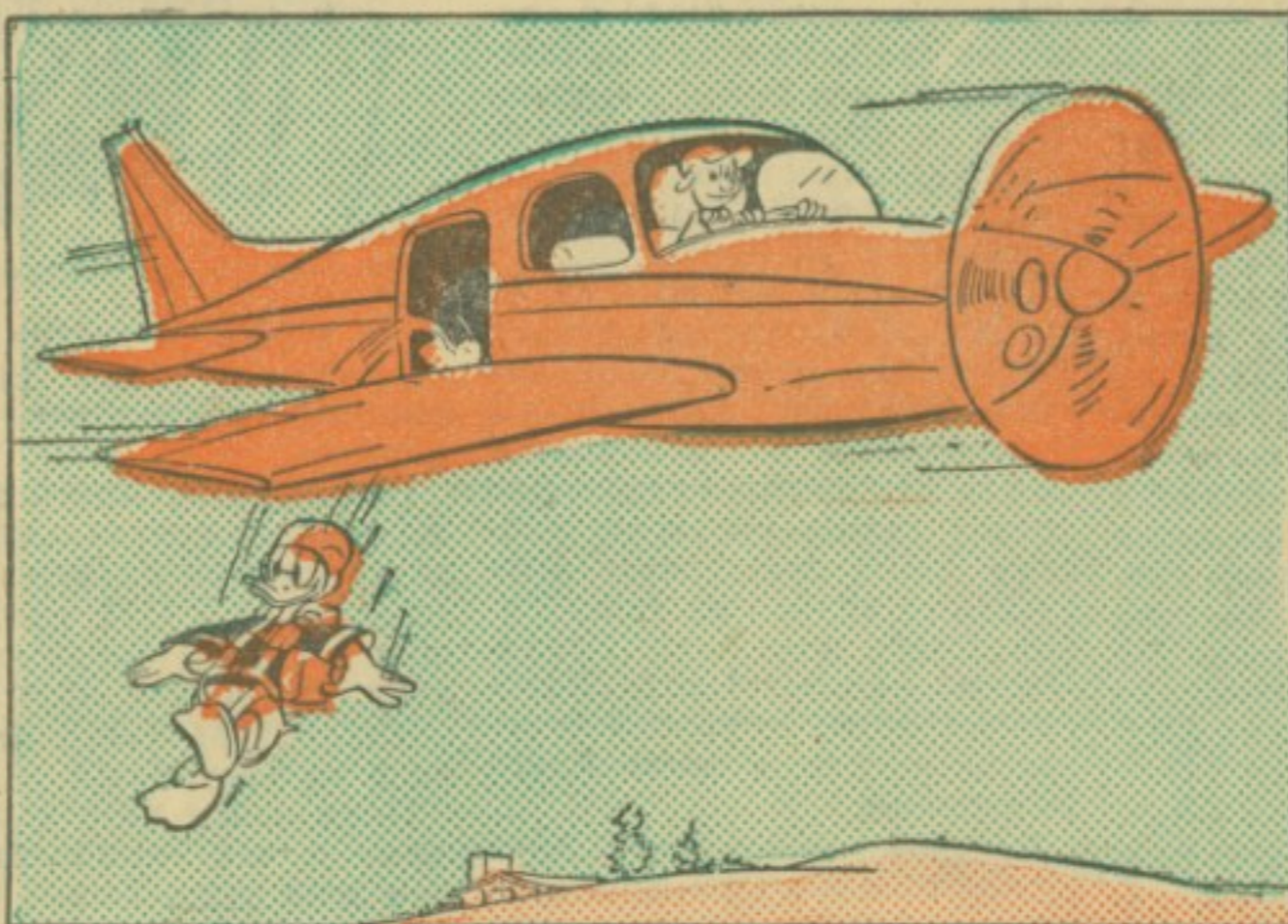

У ботаничкој башти у Таџикистану већ трећу годину цвета ружичасти јоргован „Јуриј Гагарин“. У ботаничкој башти Академије наука Летонске ССР, пажњу посетилаца привлачи изванредно лепа ружичаста георгина „космос“. До дубоке јесени у једној ботаничкој башти на Криму цветају кане „исток“.

Недавно су се расцветали цветови боје јоргована нежне азалее „Јуриј Гагарин“. Ову нову врсту азалее одгајила је Валентина Јаковљева, научна сарадница ботаничке баште Академије наука СССР. Комисија стручњака потврдила је назив цвећа и препоручила је његово гајење и осталим ботаничким баштама у земљи.

Ако помогне

Ректор универзитета Луисвил у Кентакију, издао је недавно наредбу: студенти чије оцене не достижу одређени просек немају права да паркирају кола у универзитетском паркинг-простору.

© 1964
with Disney Productions
World Rights Reserved

WALT DISNEY
Distributed by King Features Syndicate

ПОД ЦРНОМ ЗАСТАВОМ

Бурни доживљаји гусара Аруга, сина једног грнчара из Митилене, који је и после смрти изазивао ужас код својих непријатеља

У пролеће 1504. године, недалеко од обала Италије, туниски пирати су заробили две ратне галије папе Јулија II.

Предводник морских разбојника који су извршили тај напад био је Грк Аруг, син једног грнчара из Митилене. У младости је Аруг прешао у ислам и постао надгледник на галији. За ову дужност била је потребна изузетна суровост: веслачи на галији били су робови. Према звуку дрвеног клепаца они су дизали весла и спуштали их у воду. Веслач који би закаснио или недовољно прилежно налегао на весло, добијао је ударац кожном бичем.

Галију на којој је Аруг служио заробили су једном витезови-крсташи са острва Родоса. Бивши надзорник робова претворио се у роба на галији. Две пуне године, окованих ногу, дизао је и спуштао весла, ослушкивао звук клепаца и очекивао ударац бича.

Једном, крај острва Кастелорисо, бура је отргла галију од сидра. Искористивши настану панику, кршци и снажни Аруг раскинуо је окове и бацно се у море.

Риђобради Грк стигао је не како до Константинопоља. Око годину дана био је на најнижој морнарској лествици: радио је као обалски носач све док није успео да у некој лучкој крчми на обали Златног рога наговори сопственика једног маговог турског једрењака да га узме за кормилара. Своју лаковерност Турчин је ускоро платио животом: крманошева секира расподутила му је главу.

У Константинопољу су се убиства најстроже кажњавала: кривца су набијали на ко-

лац. И Аруг је запловио према свом завичају — Митилени. Ту су се на једрењак окрцала његова два брата: Иса и Хаир-ед-Дин. Убрзо је за једрењаком кренуо у потеру један турски брод, али га је Аруг заробио и дао га Иси. Недалеко од Сицилије њих двојица су заједно напали један велики шпански галеон: једрењак са четири катарке и топовима на палуби. Тај трећи брод добио је брат Хаир-ед-Дин.

Троцлانا флота браће-разбојника препловила је Средоземно море и бачила котву на улазу у Ла-Гулет, луку Туниса. Становници овог лучког града били су сведоци дотад невиђеног призора. Кроз град, од пристаништа према базару, кретала се поворка. Везани по паровима, ступало је 50 младих и снажних шпанских заробљеника. Сваки од њих водио је на узници по догу или птичара. За њима су робови носили 30 ловачких соколова, а за њима су ишли носачи са балама разних тканина. Све су то били Аругови поклони туниском султану Мули Ахмеду. Три риђобрада брата на расним коњима завршавала су поворку.

Пират је брзо нашао заједнички језик са султаном: обавезао се да ће му давати петину свог будућег плена а у замену добио је дозволу да у свако доба може да уплови у луку Ла-Гулет да би му се посада одморила или оправила бродове. Поред тога, уз одређену цену, султан је обавезао да ће дати пиратима у „наполицу“ своје најбоље бродове.

Сада је Аруг, имајући на располагању и базу и флоту, почео да напада средоземна

острва у Шпанију. Ниједан дворца није смео да се ослони на своја утврђења; села и градови у приобалској зони су опустели. Под сводовима туниских базара никла је једна од највећих у историји пијаци за продавање робова.

Само су најугледнији племићи и богати трговци успевали да се откупе. Обичним заробљеницима остајало је да до краја живота раде најтеже послове или да веслају на галијама. Аруг је „ускрсио“ трговину робљем у размерама какве она није достигла још од времена древног Рима.

Када су се гусарски заповедници и туниски султан споречкали око поделе плена, Аруг је свој главни штаб пренео на једно од каменитих средоземних острваца — али са собом је повео и султанове бродове. Мули Ахмеду преостало је само — да проклиње варалицу.

Аруг је постао страх и трепет за све земље на Средоземљу. „Црвена брада“ — уплашено су шапутали чак и најискуснији капетани када би угледали његова једра на пучини.

Дошао је и дан када су Аругови бродови доловили, Тибром чак до светих зидина Рима. Уплашени папа Јулије II наредио је да се предузме општи рат против гусара. Две првене галије украшене папским грбом сачекале су Аруга кад се враћао на ушћу Тибра. Спаса није било. Италијански капетан Паоло Виторио поубијао је половину гусарске посаде, а самог Аруга је заробио.

Везаних руку и ногу Аруг је био бачен у смрдљиво под палубе где су допирали одушевљени поклони победилаца. На палуби је било славе и пиратско благо претоваривало се у сандуке папских намањника.

Али, срећа још није напустила Аруга: комадићем дрвета успео је да преструже конопца којим је био везан и да ослободи и себе и своје за робљене гусаре. А када се италијанска посада, славећи по

беду, опила — гусари су разоружали и убили капетана Виторија и заробили његове морнаре.

Сазнавши за Аругову победу, туниски султан одлучио је да се помири са вероломним савезником и 1514. године поново му је отворио туниску луку. Заузврат, Аруг му је обећао да ће узети од Шпанаца тврђаву Бужи.

Први напад није успео и у њему је чак Риђобради изгубио леву руку. Тешко рањени Аруг једва се спасао и заједно с браћом притајио се у једној забаченој луци где му је неки искусни видар начинио нову руку од сребра.

У другом нападу пирати су прошли још горе: у њему су погинули Аругов брат Иса и 300 гусара, а бура која се подигла лишила је Аруга свих његових бродова. Он сам једва је извучао главу.

Међутим, у јануару 1516. го-

дине умро је Фердинанд Кастиљски и то је у северној Африци био знак за појачање ослободилачке борбе против Шпанаца. Аруг, први човек који се усудио да нападне један велики шпански гарнизон, постао је наједном јунак. Владар Алжира Селим, обратио се Аругу с молбом да истера шпанску посаду из града Алжира, давши му за то неколико кеса дуката.

У потпуној тајности, Риђобради је стигао у Алжир сувим са 5.000 војника, а Хаир-ед-Дин се с другим одредом искрцао на рту Матифу. Шпанци су се повукли у тврђаву Пенон која је затварала улаз у алжирску луку а сам град су уступили готово без борбе. Али, пират се није пожурио да нападне утврђени Пенон. Пошто су му као хероју дана сва врата била отворена, он је једног јутра упао у двор, удавио Селима у базену

у коме се купао и истог дана прогласио се за алжирског емира.

Његово устоличење било је праћено насиљем, плачком и убиствима. Још првог дана убио је Селимове жене и децу и све виђене грађане у Алжиру. Улице града опустеле су као у време куге.

Нова победа над Шпанијом, који су покушали да врате Алжир, распалила је Аругово честољубље. Сад му ни алжирски емират није био довољан. Године 1517. освојио је суседни емират Тлемсен и припојио га алжирском.

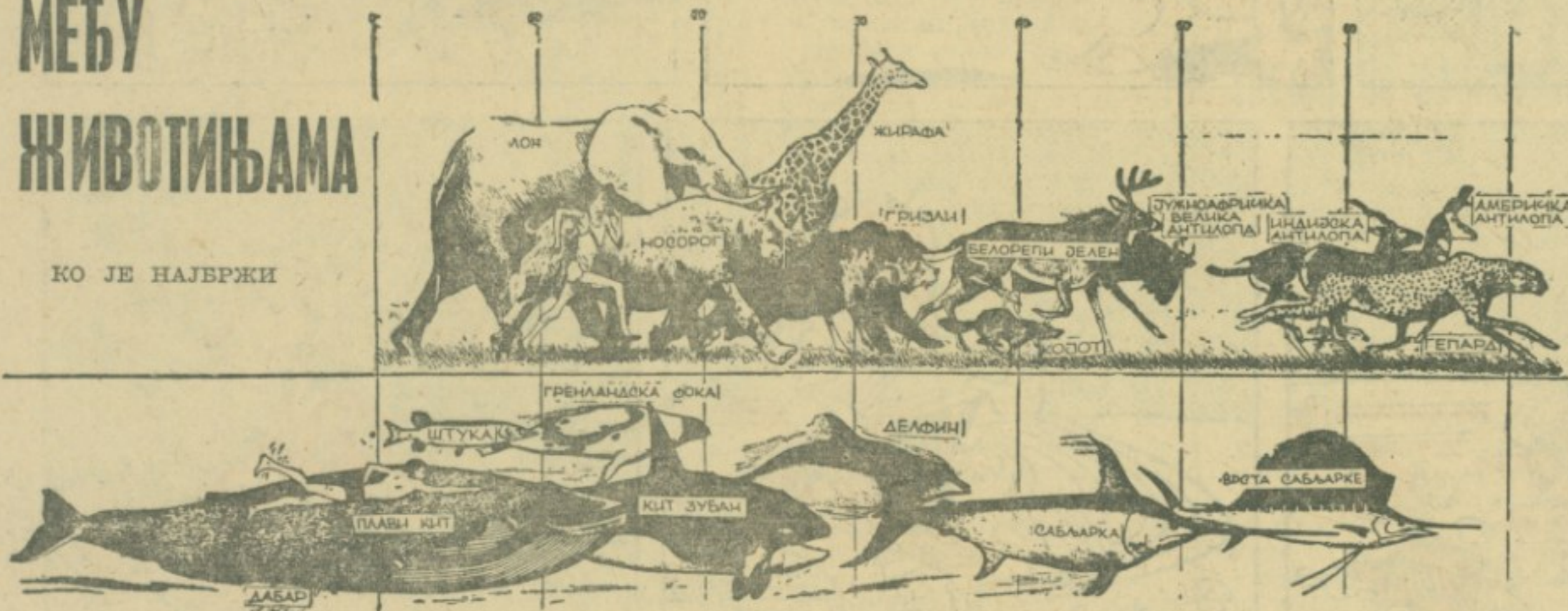
У мају идуће године Тлемсен се нашао између арапских племена која су дигла устанак и шпанске војске коју је против Риђобрадог гусара послао нови шпански владар Карло I. Аруг је покушао да побегне, али га је стигло једно шпанско коње.

И после смрти Аруг је изазивао ужас у Шпанији. Због тога су главу Риђобрадог гусара, набијену на коње, послали у Шпанију где су је носили из једног приобалског насеља до другог да би се сви уверили да га више нема.

Светски рекордери

МЕЂУ ЖИВОТИЊАМА

КО ЈЕ НАЈБРЖИ

Свакодневно читамо о новим рекордима које широм света постављају атлетичари: тркачи, пливачи или скакачи, на које смо сви поносни. Међутим, ако их упоредимо са рекордима животиња видећемо како су они безначајни. Само, док код људи тачно знамо све рекорде јер се бележи сваки де-

лић секунде или сваки милиметар, код животиња знамо тек приближне резултате који сигурно не представљају прави њихов домет.

Када је Питер Снел из Аустралије оборио светски рекорд на једну миљу и постигао резултат од 3 минута и 54,4 секунде, спортисти свет је био одушевљен и тај рекорд

сматрао као неко чудо. Међутим, он је безначајан према рекорду гепарда који прелази једну миљу за свега 48 секунди. За сат он пређе 73 миље али се верује да је његова брзина далеко већа, чак и до 130 миља.

Са својом брзином од 16 миља на сат човек не може да се такмичи ни са гломазним

слоном од шест тона. Истина, све животиње имају четири ноге, али и ној на своје две ноге прелази 52 миље на сат.

Ни у пливању није ништа бољи однос између људи и животиња. Са нешто више од шест миља на сат човек може да престигне једино дабра који плива нешто преко 2 миље на сат али зато далеко заостаје за пливим китом од преко 140 тона који прелази по 16 миља на сат. Кит убица (зубан) плива око 30 миља док рекорд у брзини пливања држи једрењак (врста сабљарке) која плива и до 70 миља на сат.

У скоку удаљ рекорд људи је нешто преко 8 метара. Тим скоком би људи могли да туку само мишчеве и зечева док пума прескочи скоро из места 14 метара. Свакако њен скок са залетом, као што људи скачу — био би далеко дужи.

Слично је и са скоком увис. Славни руски скакач увис Брумел својим скоком од 2,28 м сматра се атлетичарем највећег домета. Међутим, потукао би само рекорд слоноа док би се борио о превласт са зецом који скаче отприлике исто толико. Пума и овде има добар резултат — скоро седам метара. Исту висину достиже и делфин. Али ненадмашан рекордер у овој дисциплини је свакако једна врста планинске антилопе која са лакоћом скаче и до десет метара увис.

Сигурно је да кад би се ове животиње нашле у ситуацији да спасавају живот — оне би својим скоковима лако обориле и те рекорде.

Када упоредимо рекорде животиња са рекордима човека видећемо да природа није баш била много дарежлива према нама. Ипак, дала нам је далеко већу интелигенцију него животињама, и тиме надокнадила све друге наше минусе.

НЕОБИЧНИ ЗАКони

● У Пенсилванији, у Филаделфији, забрањено је шетати колима у која је упрегнута свиња.

● У Мерлинду, у Балтимору, општина је издала наредбу којом се забрањује да се ма ко појављује у позоришту, мјузик-холу или биоскопу у пратњи — лава.

● У Колумбусу мачке не смеју да маучу после 24 часа.

● У Њу Џерсију је најстроже забрањено излагање пилића у боцама.

● У Мичигену, један пас има право да ујеле поштара само једанпут. Ако то понови, његов господар се осуђује да плати велику казну.

НЕВЕРОВАТНО АЛИ ИСТИНИТО

Невероватно али истинито — под овим насловом је објављена вест о гардероби коју је имала царица Јозефина, преминула пре 150 година.

Према подацима из инвентара, њена гардероба нађена у замку Малмезон износила је: 498 кошуља, 158 пари чарапа, 202 летње хаљине, 676 зимских, 60 шалова, 980 пари рукавица и 250 шешира.

И ЗА ТО ИНЈЕКЦИЈЕ

Три енглеска стручњака су недавно усавршила начин да се помоћу адреналина омењаша месо. Инјекције овако добијеног серума дају се животињама нешто пре клања.

СИРАНО НИЈЕ БИО ГАСКОЊАЦ

Едмон Ростан (1868-1918), песник и драмски писац, највише познат по свом делу „Сирано од Бержерака“ написао је у стиховима још и „Еглона“ (Орлић) и Шантеклера. Први комад даван је код нас у Народној позорници још пре 1914. године и између два рата у преводу Милана Димовића.

Сада је објављена у Паризу књига Жоржа Монгредиа-на о Сирану. Аутор назива Сирана лажни Гаскоњац, и доказује да је он рођен у Паризу у кварту где је ангро пијаца (Озал).

За време Мазарена (1602-1668) Сирано је ступио у војску као добровољац. Готово

увек без новца, био је јако сретљив на своју част.

Писац књиге каже да је Сирано био револуционар у политици, анархиста у моралу, рационалан у филозофији. Прави Сирано био је недисциплинован, више-мање лустолов, али врло јак духом.

Заборањена Еурипидова драма

Еурипид (480-406. пре наше ере) један је од три највећа грчка песника трагичара — поред Есхила и Софокла, написао је „Медеју“, „Електру“ и друге драме, али је једна од најмање познатих сада приказана у Лондону.

„Бахче“ је вероватно најтеже Еурипидово дело за постављање на сцену. Па ипак, за последњих неколико месеци била су три извођења овог дела у Британији. Прва два у малом експерименталном позоришту Ламда у Ерлс Корту и треће у Плејхаузу у Оксфорду, где је редитељ био Грк Минос Воланакис, који већ дуже ради у лондонском позоришту Мердејл.

Овај позоришни комад, последња Еурипидова драма коју је написао кад је био већ у својим седамдесетим годинама, извођен је тек после његове смрти. Односи се на култ Дионисија, који је у грчкој митологији био далеко моћнији од римског бога вина. У ствари бога који је ослободио инстинктивни живот у човеку од окова наметнутих разумом и друштвеним обичајима. У овој драми је његов противник поштени али ускогруди Петтеј, који бива уништен зато што неће да призна живот чула.

Саобраћај са земуном и панчевом

Средином прошлог века, саобраћај између Београда и Земуна и Панчева обављан је преко Саве и Дунава малим чамцима и бродовима, које су Турци звали каик.

На једном скупу у београдском читалишту (1858) донета је одлука да се уместо малих каика уведу један пароброд за везу са Земуном и Панчевом. Чланови, махом трговци, скупине одмах међу собом новац за уплату акција и властише банкар Куманудија да набави пароброд.

Међутим, аустријско паробродарско друштво одмах је спречило ову намеру и пустило у саобраћај своје парне бродове.

ВИШЕ НЕГО ПРИЈАТЕЉИ

Љупка слика, зар не? Двоје деце и пас. Њих троје очигледно везује велика узајамна наклоност. Али, овај снимак је још нешто више од лепе слике.

Да није било керуше Елфи овај снимак не би могао бити начињен. Елфи је права „херонна“: недовољно је својим друговима у игри спасла живот. Догађај се збио у Фурулунду, у јужној Шведској. Мразеви су данима трајали и лед на рекама био је чврст и дебео. Бар тако је мислио осмогодишњи Петер Вајман који је са својом деветогодишњом сестром Пијом и верном другарицом у игри Елфи, отишао да се клиза. Петер је касно приметио да се напред

реке у леду налази рупа. Несрећа се у трену догодила: обоје деце пропало је кроз отвор у ледену воду. Несрећу нико није приметио — сем Елфи. И она је учинила нешто што се заиста граничи с невероватним. Зграбила је зубима један штап и опрезно пришла ивици отвора у леду. Пија је зграбила штап и керуша ју је извукла из воде. На исти начин Елфи је спасла и Петера. Отац спасне деце био је ван себе од среће: „Да у нашој земљи постоји одликовање за животиње — Елфи би га прва заслужила!“ — стално је понављао. Ипак, награду за своје јуначко дело Елфи добија сваког дана: љубав Петера и Пије.

ХОЛАНДСКЕ ЛАЛЕ

У Персији и Турској лале су цветале по пољима без икакве неге. Одатле је 1562. године пренет расад, луковница, у Холандију, где је после пуна четири века одгајивања овај цвет толико усавршен да је познат широм целог света. Сада је у Холандији око 12.000 хектара засађено лалама. У близини града Лисе налази се једно имање на 25 хектара, које је у потпуности покривено овим цвећем. Од средине марта до маја око 700.000 лица посети овај рај уз улазницу од пола долара. На том имању гаји се 1500 разних врста лала по боји и величини.

Лале су један од главних ставки холандске спољне трговине. Годишње их се извезе за 25 милиона долара у 125 разних земаља. Обрађивањем цвећа бави се 8.000 одгајивача са 24.000 радника. Преко 800 извозника стара се о пласману ове „робе“.

Сем тога, Холандија извози и расад: ове године ће се послати само у САД око 150 милиона расада. Затим долазе: Западна Немачка и Енглеска. Шведска са седам и по милиона становника, велики је увозник цвећа и расада. Совјетски Савез је активан у одгајивању лала и све мање има потребе да увози расад и цвеће.

ДРУГЕ НОГЕ

Како прећи преко планинске речнице кад нема моста? За неке је то веома лако. На снимку видите како становници ала Велики Кичмај, у сочинском региону, прелазе преко

планинског потока на — штулама. У овом крају Совјетског Савеза мушкарци од детињства уче да ходају на „хелатско“ — дрвеним ногама.

ВОЛТ ДИЗНИ

ДИВЉИ САМ

НА ОДМОРНОМ КОЊУ И СА ЈЕДНИМ СУСЕДОМ, БЕК КОУТ ЈУРИ ДА СКУПИ КУДЕ И ДА С ЊИМА ПОКУША ДА АПАЧИМА ПРЕСЕЧЕ ПУТ.

АКО ИХ НЕ СТИГНЕМО ПРЕ НО ШТО ЗАЂУ У ПЛАНИНУ, НИКАД ИХ НЕКЕМО УХВАТИТИ!

...ТАДА ЈЕ ЈУРЊУО...

...ДА БИ НА ДРУГОЈ ОБАЛИ НАСТАВИО ДА ЈУРИ ПО ТРАГУ.

АРЛИС И ЛИЗБЕТ БЕЗ ДАХА СУ ЧЕКАЛИ ДОК ЈЕ ТРЕВИС ОСЛОБАДИО КОЊЕ. ДВА СУ ВЕЋ БИЛА ОДВЕЗАНА...

ЈОШ МАЛО ПА КЕМО...

НЕ! НЕ!

У МЕЂУВРЕМЕНУ ДИВЉИ САМ ЈЕ ЗАСТАО НА ОБАЛИ РЕКЕ, МАЛО ЈЕ ЛУТАО, А ЗАТИМ ЈЕ ПО НОВОМ НАШАО ТРАГ...

ЗА ТО ВРЕМЕ МЛАДИ ЗАРОБЉЕНИЦИ ПОКУШАЛИ СУ ДА ПОБЕГНУ...

ПРОДОРАН ЗВИЖДУК. А ОНДА СУ СЕ ПРОБУЂЕНИ АПАЧИ БАЦИЛИ НА МЛАДИКА...

КАЗНИ ГА!

КАД ЈЕ МИРИС ПО КОМЕ ЈЕ ПАС СЛЕДИО ТРАГ ПОСТАО ЈАЧИ, САМ ЈЕ ЗАУРЛАО...

ТО ЈЕ САМ! ДОВОДИ НАМ ПОМОК!

НАСТАВИЋЕ СЕ

СТРЕЛАЦ ОТАЏБИНСКОГ РАТА

СНАЈПЕРИСТА ЦРВЕНЕ АРМИЈЕ ИВАН КУЛИЧЕНКО ЈЕ СМРТНО РАНИО 350 НЕМАЧКИХ ОФИЦИРА И ВОЈНИКА. ЦИЉЕВЕ ЈЕ ОТКРИВАО ПОМОЋУ ОГЛЕДАЛА. ЊЕГОВО ПРИСУСТВО У БОРБИ ЗНАЧИЛО ЈЕ ПСИХИЧКУ СМРТ ЗА НЕПРИЈАТЕЉА.

Куличенко је доведен са другог фронта за одбрану Стаљинграда. У његовом дневнику је већ тада било уписано да је погодио и убио 180 немачких официра и војника. Када је требало да се чета опрости од њега, командир му је затрпао дневник да борцима прочита само неколико реченица исписаних невештом руком. Тога јутра у дневник је још унео:

„Јутрос, пре сванућа, двеста метара од мог положаја, неко је на непријатељској страни запалио цигарету. Погодио сам га у сам врх цигарете коју је држао у устима и он је пао. Нешто касније, око девет часова, погодио сам немачког официра у гвоздени крст витешког реда, који му је висео на левој страни груди.“

— Јеси ли некад промашио циљ? — упитао га је један борац из строја који је недавно дошао у чету.

— Никад! — одговорио је Куличенко и заређао да се опрашта са друговима.

Првог дана по доласку на положај код Стаљинграда одређен му је рејон у коме је требало да изабере себи заклон. А само сат касније обавестио је командира да је погодио немачког официра у доглед, баш у тренутку, кад је овај с прозора једне оштећене зграде посматрао совјетске положаје.

Лукавство је одлучило

Данима је, и по снегу и по киши, непомично лежао на положају, јер је знао да га непријатељски доглед упорно траже. Довољно је било да се само мало помери па да га непријатељ уочи. Са собом је донео и лукавство за које непријатељ још није знао: никад није остао на истом месту више од једног дана. Само би се ноћу померао и — где га затекне јутру је остајао.

Читаве дане проводио је осматрајући кроз оптички нишан своје снајперке. Прво је пуштао непријатеље да се ослободе и почну да извирују из рова, а онда би их — погађао. Куличенко је Немцима уливао психичку смрт, јер никад нису били сигурни да ће и најмањи њихов покрет остати незапажен. Једва су чекали да падне ноћ да милов протегну ноге из мемљивих ровова.

Непријатељ у огледалу

Сунчани дани су представљали најбољи „лов“. Тада је Куличенко бивао непрекидно заузет: на штапић је стављао огледалце, лагано и не приметно га подизао изнад главе, а затим га покретао и испитивао свако парче земље, сваку травку. Оног тренутка кад сине одсјај на ме-

талном делу митрафеца, пушке, порције или дугмета на војничкој блузи, непријатељ и не сања да је откривен и да ће погинути само ако се помоли толико да га Куличенко ухвати у нишан.

Немачка обавештајна служба никако није могла да открије на који начин совјетски снајперисти проналазе тако сигурно свој циљ. После дугог испитивања утврдили су да им за сунчаних дана јачине много више жртава — али нису открили Куличенков изум — огледалце.

Непријатељ губи стрпљење

Немачки осматрачи, извиђачи и курири почели су да губе стрпљење. У зони коју је Куличенко контролисао, немачки војници су морали сатима да леже непомични. Они који су из радозналости подизали главу да осматре положај или крену даље, Куличенково око је одмах хватало на нишан — и ту им је био крај.

На последњој испуњеној страници Ивановог дневника стајало је: „... Поподне сам постигао још један директан, 348. погодак — то је данас други после четири дана за тишја. Изгледа као да овде нема више непријатељских војника...“

Сутрадан је Куличенко гађао немачког војника који је случајно улетео у крст кончића његове нишанске справе на снајперској пушци и кад се окренуо и одсјај на одликовању му показао мету — Немац је пао заједно са својом фашистичком медаљом за храброст.

Смртоносна сенка

Док је тога дана лежао припијен уз земљу и будно осматрао непријатељске ровове испред себе, изненада, преко његове главе лагано пређе светлосна сенка. Клизила му је преко главе из снајпера премазачког блатом, а на себи није имао ни један део метала који би га могао ода-

ти. Зрачак светлости с непријатељске стране лагано се удаљавао преко траве и одлазио даље али Куличенко се није померао — пратио га је само из угла левог ока. Био је сигуран да га непријатељ тражи, можда исто као што је и он редовно радио овде на стаљинградском фронту. Схватио је и да је откривен и да су то непријатељски снајперисти доведени ових дана. Очекивао је да се сенка понови, али је она била потпуно ишчезла.

И Куличенко је својим огледалом потражио противника. Одједном, нешто сину и затитра неколико тренутака. Куличенко погледа кроз ни-

шанску справу и виде празну кутију конзерве коју је непријатељ намерно бацао, али не приметни да се и он налази у непосредној близини. То га је и одало.

Непријатељ је откривен

Пред смирај сунца, у близини Ивана још једном прешета бледа светлост из непри-

јатељског огледала, а затим се истим правцем као и по подне изгуби. Куличенко је наслоњено око на нишанску справу и чекао. Два дана је нишанско, а трећег је приметио како се трава њише баш на оном месту одакле је очекивао непријатеља. Повремено се непријатељ опрезно искрдао очима из заклона, али никако да постане мета.

Требао је стрпљења које је трајало вечност. То је био трећи дан како се Куличенко и непријатељски војник држе на нишану и баш зато Куличенко није хтео да промени своје место: одлучио је да га чека. У једном тренутку у његовом оптичком нишану појави се непријатељска пушка али нико није нишанио. Куличенко се помоли из заклона и одмах саже, а истог тренутка метак му фијукну изнад главе и зари се у земљу, негде иза његових испружених ногу.

Командир је завршио дневник

Куличенко искористи овај тренутак и поново нанишани у истом правцу. Кад је већ видео јасну мету пред собом — повукао је ороз, пушка је планула, али је Куличенко тога тренутка клонуву главом поред свог снајпера.

И немачки војник је у исти мах ударио шлемом о кундак свог снајпера. Била су то два пуцања која су се чула као један.

Забринут за Куличенка, командир је те ноћи дошао до њега, однео га у чету и пред борцима унео у дневник и последњи Куличенков погодак. На крају је, на предлог другова додао:

„Иван је био борац који никад није промашио циљ...“

СЕВЕРНА ВЕНЕЦИЈА

Стокхолм сваке године привлачи велики број туриста које занимају живот и знаменитости главног града Шведске. На језеру Мелар и западној обали Балтичког мора — град је у ствари подигнут на осам острва и два полуострва, а неки кажу да архипелаг Стокхолма има око 10.000 острваца.

Кроз острвску зону провлаче се канали па је због тога град добио име северна Венеција. Иначе је један од важних индустријских трговачких центара света са разноврсним фабрикама.

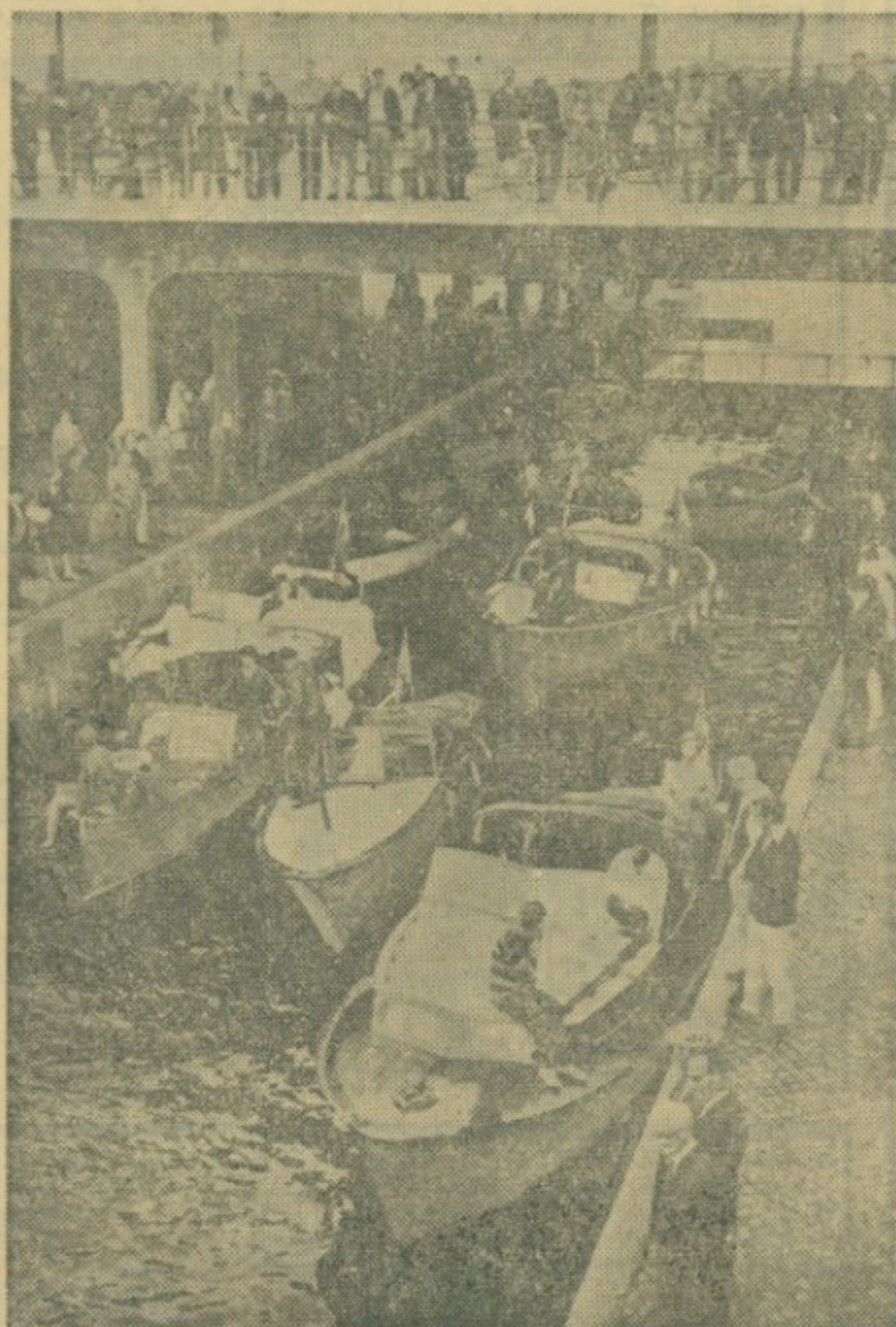
Град је основан још 1260. године. У почетку се налазио само на острву Хелген-Холмен, а затим се проширивао на суседна острва и најзад прешао на копно. У више наврата био је уништен пожаром.

Канали су закрчени моторним чамцима луним излетница који су дан провели одмарајући се на мору и сунцу. Велики број грађана Стокхолма живи у предграђу које је

са центром повезано подземном железницом.

На другој слици, исто као у Напуљу, Барселони и другим медитеранским градовима, виде се стамбеници Стокхолма који седе или леже на првом пролећном сунцу по степеницама великих грађевина да би надокнадили недостатак светлости и сунца у току зиме. Швеђани се чуде кад виде да се леги мештани на азурној обали склањају у хлад тражећи освежење, јер они су увек жељни сунца. Ипак, здрава северна клима обезбеђује им дуг живот.

Ова трећа слика приказује интиман живот шведске породице. Швеђани радо помаже жени у обављању домаћих послова. По радњама се продају и кецеље за мушкарце. Скандинавке често критикују мушкарце са запада што дозвољавају да жена обавља све домаће послове док они седе у кафани са пријатељима. Жене имају своје клубове у којима уче шивење и кројење. С времена на време и оне воле да оду у ресторан или позориште али искључиво у друштву жена.

Свејске изложбе

Град	Година	Изложбени простор у км ²	Број излагача	Број посетилаца
Лондон	1851	105	13.939	6.039.195
Њујорк	1853	52	4.854	1.250.000
Париз	1855	98	20.839	5.162.330
Лондон	1862	99	28.653	6.211.103
Париз	1867	164	43.217	6.805.969
Беч	1873	160	25.760	6.740.000
Филаделфија	1876	945	30.000	8.004.274
Париз	1878	265	52.835	16.032.725
Сиднеј	1879	60	9.345	1.117.536
Мелбурн	1880	80	12.792	1.330.279
Лондон	1886	52	—	5.550.745
Париз	1889	290	61.722	32.350.297
Чикаго	1893	2.745	65.000	21.477.212
Париз	1900	1.345	80.000	39.000.000
Буфало	1901	1.400	3.500	8.304.073
Глазгов	1901	—	—	11.559.649
Сент Луис	1904	4.960	70.000	12.804.000
Литих	1905	692	16.119	7.000.000
Лондон	1908	560	13.500	8.396.673
Брисел	1910	800	—	4.196.939
Сан Франциско	1915	2.540	80.000	13.127.103
Вимблеј	1924/25	800	—	27.102.498
Филаделфија	1926	1.800	—	5.852.783
Париз	1931	2.000	12.000	33.500.000
Чикаго	1933/34	1.690	—	39.052.236
Брисел	1935	1.500	9.000	26.000.000
Париз	1937	1.000	11.000	34.000.000
Њујорк	1939/40	4.866	100.000	44.932.978
Лондон	1951	—	—	18.000.000
Брисел	1958	2.000	17.000	41.454.412
Сеатл	1962	296	—	9.639.969
Њујорк	1964/65	2.584	—	—

МАРТЕН ТРАГОМ МАРКА ПОЛА

ФИЛМСКА ЕКИПА ТРАГОМ МАРТЕНА

ЖОЗЕФ МАРТЕН

ЗАБОРАВЉЕНИ ИСТРАЖИВАЧ СИБИРА

Пси који су трчали по снегу, на челу каравана, нагло застадоше. На окуци уског планинског теснаца, изненада се нашоше пред седам огромних медведа. Звери најпре погледаше ову групу а онда се лакома и гледи усправише прегећи. Тешким корацима пошоше у сусрет својим „посетиоцима“, отворених чељусти и мумлајући.

Пси почеше бесно да лају, а људи заупуцаше. „Борба је била дуга и страшна“ забележио је касније у свом нотесу са црним платеним корицама француски истраживач Жозеф Мартен, који је 1883. године са експедицијом пролазио пустињским областима у близини Монголије и сибирске границе.

Тога дана двојица људи су била рањена а више паса је страдало од уједа и шапа медведа. Печено сочно месо убијених медведа пријало је после жестоке борбе.

Страст за науком

Данас, у време спутњика, тешко се може замислити како су се истраживачи мучили откривајући део по део неиспитане земље. Један од таквих готово непознатих научника-истраживача био је и Француз Жозеф Мартен који је у сред Азије, предузимао три овакве експедиције кроз тундре, тајге, дуж мочварних долина и на још неиспитаним планинским врховима.

Неправду која је нанета Мартену тиме што му није признато место које је заслужио међу великим истраживачима, исправиће совјетска кинематографија снимањем филма на оним местима куда је у прошлом веку прошла његова експедиција, близу великих река Амура и Лене, око Бајкалског језера.

На путу од 30.000 км екипа сниматеља прешла је 2000 км пешице и на леђима северних јелена, по трагу Жозефа Мартена који се с времена на време заустављао да би убрао неки непознати цвет, да би ишчупао бусен маховине или узео комад стене за своје драгоцене колекције намењене му сејима у својој земљи.

Његови описи природе, географске белешке, били су касније драгоцени за освајање сибирских области тако чудесно богатих ико на први поглед личе само на бескрајну пустињу.

Златни рудник под ногама

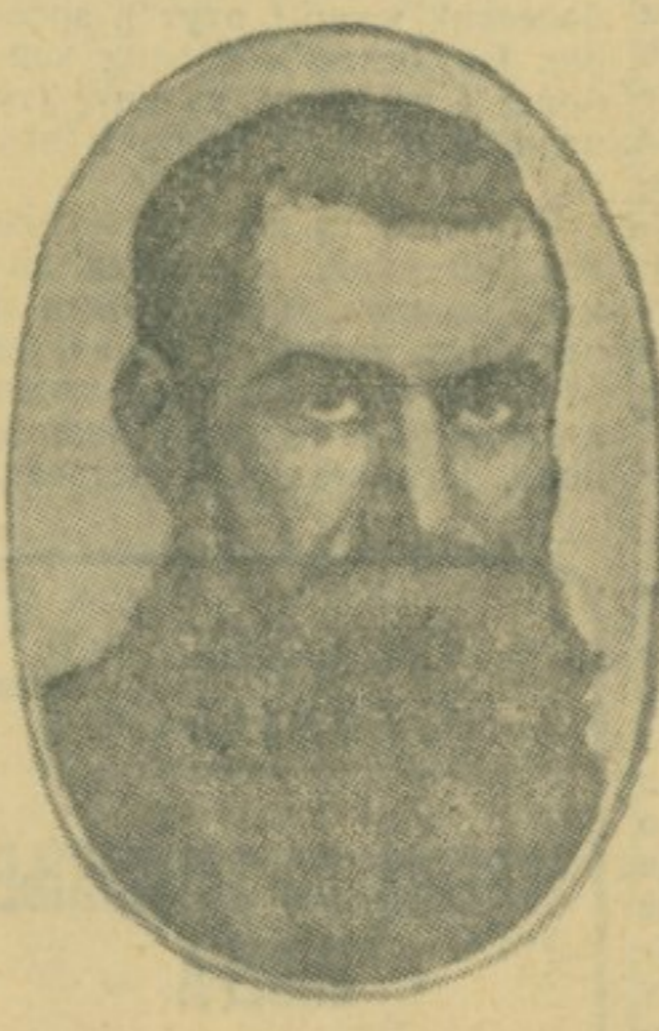
Приликом трећег пута, 1891. године северно од Тибета, Жозеф Мартен је ишао кроз необрађену земљу Ку Ку Нора. Ту је повремено сретао банде пљачкаша са којима није могао да успостави добре односе. У свом нотесу је забележио: „Рангути са којима сам путовао показали су ми да су обични пљачкаши, опаснији од њихове сабраће Си-Фан, номада које још није покорио северни Тибет“.

И дању и ноћу је морао да буде на опрези због својих подмуклих противника. Ишао је готово стално пешице да би растеретио свога коња. Једног лепог дана, 25. априла, био је награђен за своју истрајност: пошто је прешао планине Нан-Чан, у близини села Ча Чин Јоан пронашао је нешто због чега се и он узбудио — рудник злата. Незаинтересован иначе тиме, ево како је он мирно забележио ово своје откриће.

„Били смо се заглибили у блату и снегу... На крају додирне приметно сам гомиле кварца. Прешао сам неколико километара да бих ловио дијалекте. Колико је било моје чуђење када сам нашао рудну жицу кварца са златом. Још више сам се изненадио када сам угледао у једном грумену који сам сломио, злато... Ста више сам неколико груменова у цел и сео; напунио лулу и запалио је, а пушку ставио међу колена. Најзад ево милиона и то не у сну већ у стварности. Долазиле су ми чудне идеје док сам међу прстима превртао један груменчић. Мој караван се већ био удаљио, и требало ми је два часа да бих га стигао...“

Старо оруђе и скелети непознатих животиња

Мартен је могао да постане богат индустријалац. Али он

7.000 километара — по трагу Марка Пола. Данас, у време сателита, тешко је замислити како су се истраживачи мучили откривајући део по део неиспитане земље.

је пре свега мислио на успех научне мисије: да отвори целом свету ове негостољиве пределе, необрађене, насељене још полудивљим племенима.

Наставио је да бележи своје опаске о конфигурацији тла, о биљкама и животињама на које је наишао, о обичајима становништва. У његовој збирци поред ретког цвећа и каменова налазили су се и о-

стаци старог оруђа и скелети непознатих животиња, фосили свих врста. Затим одела, од дрвета уметнички израђени предмети, идоли извајани у камену — радови старих уметника.

Када је дувала олуја или се осећао слабо — обузимало га је неспокојство да његова колекција не буде уништена или украдена. Јер ово мало историје света коју је он на-

тако мучан начин прибавио било му је драгоценије од свих налазишта злата на свету.

Жил Верн му је тражио савет

Његов први пут који је предузео у својој 32 години одвео га је у близину остатака „Ла Жанет“, француског истраживачког брода који је нашао у леденим пролазима ушћа Лене. Већина морнара је умрла услед хладноће и глади. Ревизије и илустровани часописи објављивали су написе овог необичног специјалног дописника, који је телеграмима јављао о месту и узроцима ове катастрофе.

Жил Верн, који је у то доба почео да пише свој роман „Царев гласник“ тражио је од Жозефа Мартена детаље о обичајима становника у Сибиру, о томе како су тамо третирали затвореници и томе слично.

Сви су ценили сарадњу Жозефа Мартена, али нико није ни помишљао да му понуди финансијска средства за његову идну експедицију. Једино му је руска влада доделила орден Свете Ане.

Деца привезана за северне јелене

Следеће године, 1882, он је успео да организује експедицију која је ишла од Иркутска до извора великих сибирских река. „Наш караван имао је 20 људи, 120 јелена, 18 коња, 20 паса. Одрасли су ишли пешице, а деца, привезана за јелене, правила су равнотежу цаковима брашна и намирница. Колона је била дуга готово километар.“

За време овог пута — збио се већ поменути догађај са медведима. Мало доцније, два човека умреше од исцрпљености, а један полуде. Десетине јелена угнуше падајући у теснаце. Када су планински врхови били нарочито стрми људи и животиње су се морали привезивати ужадима да не би пропали у дубоке провалије.

Храбри Жозеф Мартен је потпуно испунио свој програм и вратио се у Петроград 1886. после четири године.

Друштво француских географа му је доделило велику златну медаљу. Пожурио је да се врати у Француску и да посети своје у симпатичном малом селу Виен. Штампала је посвећивала читаве ступце његовим доживљајима.

300 етапа на путу Марка Пола

Неколико година доцније, директор листа „Лионски експрес“ испричао је ово: „Било је осам часова увече. Упravo смо штампали лист. Појавио се тада један човек. Савршеним непознатим предела — рекао је човек са великом црном брадом.

— Ви вероватно не знате моје име. Ја сам пореклом из овог краја и зovem се Жозеф Мартен, а бавим се истраживањем непознатих предела — рекао је човек са великом црном брадом.

Сарадник је скочио од изненађења. Како је човек о коме зна цео свет могао да помисли да је непознат у својој земљи. Како је могао да буде тако скроман?

Али, по повратку у земљу истраживач је добијао само лепе речи. Његова трећа експедиција која је требало да буде и последња, почела је августа 1889. сасвим скромно: са једним рабацијским колима и двама двоколицима. Путем којим је ишао Марко Поло, Мартен је прешао 7000 километара у 300 етапа. Биле су му потребне три године да би прешао Азију, почев од Пекинга. Умро је 23. маја 1892. године исцрпљен али умирен јер је успео до краја да сачува своје колекције и сигурним пријатељима преда 45 својих белешкица.

Сматрали су га невнатним пиониром чије се име убрзо избрисало из сећања његових савременика. Захваљујући совјетском филмском раднику Владимиру Шнајдерову живот и дело француског истраживача биће пренети на екран. Тиме се одужују данашњи ошвајачи васионе заборављеним истраживачима који су за крчење путева кроз тајгу имали само своју велику храброст, пожртвованост и упорност.

»ПИЕТА« СТИГЛА У ЊУЈОРК

Микеланђело (1475-1564), сликар, скулптор, архитект и песник, између осталих великих дела, израдио је и чувену статуу „Пиета“. Она припада Ватикану и већ 465 година није покренута из Рима. Сад је послата у Њујорк на велику изложбу.

Статуа је тешка три тоне и није било лако да се припреми на далеки пут. Предузете су све мере опрезности да се приликом паковања нимало не оштети. Укупна амбалажа (сандуци, материјал за обавијање, чување од лома и друго) тешка је преко 20 тона.

Од Рима до Напуља транспортована је камионом уз велику пратњу органа безбедности и агената осигуравајућих друштава. Овако огромна уметничка вредност осигурана је против свих оштећења: услед транспорта, пожара, хаварије, крађе итд.

Срећно је укрцана у Напуљу на брод „Кристифор Колумбо“ и приспела је на време у Њујорк. Припремљена је тако да је ватра и вода не могу оштетити, а у случају бродолома, сандук би се аутоматски отворио и статуа би остала на површини воде.

ЛЕКОВИ ОД «НЕЖИТА»

НАШИ СРЕДЊОВЕКОВНИ ВРАЧИ, ЛЕКАРИ, ДОБРО СУ ПОЗНАВАЛИ СПИСЕ АНТИЧКЕ И ПОЗНИЈЕ ВИЗАНТИСКЕ МЕДИЦИНЕ, А ИСТО ТАКО И ОНЕ СА ЗАПАДА. ГАЛЕН И ХИПОКРАТ СУ ЗА ЊИХ БИЛИ НАЈВЕЋИ АУТОРИТЕТИ.

цама. Вампира је зато треба до ископати и уништити, а вештицу спалити. Да се то често радило, види се по једном члану Законика цара Душана: „Да људи који се враубинама узимају из гробова и спаљују, село, које то учини, нека плати враубу, а ако буде поп на то дошао, да му се узме поповство“. Тако се већ у средњовековној Србији искорењавало празноверје а уједно и надрилекарство.

„Ртут“, „сулман“, „псимид“

У „Ходошком зборнику“, на шем најстаријем медицинском спису, има око 80 болести за које се прописује и терапија, дају рецепти и препоручује начин како их треба лечити; како поступати с болесником, шта и колико треба да једе и пије. Лекови се припремају као прахак, пилуле, одвари, мелеми; њима се болесник пари или се од њих праве купке. Болест се одређује не само према пулсу већ и према мокраћи, боји коже и језику. У честим случајевима пушта се крв, даје „глистир“. Гвојне ране чисте се и засипају прашковима, а преломље не кости чврсто увезују у мелеме. Лекови се припремају и од неколико лековитих трава, а ако су горке, заслађују се. Нарочито богату и опширну „рецептуру“ садржи „Хиландарски зборник“ из 16. века.

Наши средњовековни „врачи“ као лекове су употребљавали разна средства, нарочито биљна и животињска, а поред тога и сумпор (за кожне болести), живу („ртут“), арсеник („сулман“), оловни карбонат („псимид“), калците (ту пани мермер), камфор и друго.

Најчешће су коришћени: пелин, метвица, копитњак, лимун, мајчина душица, бели и црни лук, празлику, кинија, бибер и друго. Значајно место заузимају и перуника (ирис), крин, јагорчевина, краставац,

врбово лишће и врбова кора, смоква, дивља јабука и дивља маслина, дуња, нарцис („нарцишкун“). Од једних се користе само корен и плод, од других цвет или се, као од крина и нарциса, прави лекови. Од лекова животињског порекла неки су и врло необични: рог од козе и јелена, петлов грљан, пужева љуска и корњачина љуштура, свињски мехур, крв од гуштера, итд. Сирће, вино и млеко главна су подлога за мешање лекова, а за спремање разних масти: сало, лој, маслиново уље и восак.

Први студенти медицине

Схватање о четири основна елемента и у медицини је нашло свој одраз: у човечијем телу има исто тако четири основна елемента: крв, жута и црна жуч и слуз. Од њих зависи здравље. Крв расте у пролеће; жуч у доба жетве па је стога топла и жута; црна је жуч ствара у јесен, а слуз у зиму. Свако годишње доба ствара у телу промене а оне могу да изазову разне болести.

У једном свом спису Хипократ је дао савет како треба живети, да се не би пореметио правилан ток стварања четири основна елемента. У сачуваном препису из 17. века тај спис у изводу је познат и код нас: „у марту треба пуштати крв, јер се она тада бујно ствара; треба се често купати и јести слатка јела У августу се треба чувати хладне воде, јер се може лако оболети од грознице. Не треба јести зелено поврће ни после подне спавати... и тако за сваки месец потребан савет из хигијене исхране; у децембру се не треба купати, јести само слатка јела и пити само слатка вина...“

Нису нам познати наши домаћи средњовековни лекари којих је свакако било више у српским земљама, што показује и прилично развијена медицинска литература — наши лекарска зборници и врачевници.

У Цариграду је још од времена краља Милутина постојала српска болница, као његова задужбина која је нестала тек падом Цариграда (1453). У тој болници је више од стотину година радила и медицинска школа која је имала чувене професоре, па је свакако било и српских младана — првих наших студената медицине, будућих „врачева“ у средњовековној Србији.

ПЛАНИНСКИ ВАЗДУХ У СОБИ

Да би се лакше дисало у загађеној атмосфери градова и да би се брже опоравили пацијенти који болују од астме или бронхитиса, два лондонска лекара су у заједници са једном фирмом конструисали „пречишћач ваздуха“. То је у ствари вентилатор који извлачи ваздух из собе и убацује га у филтер, а враћа пречишћен ваздух у собу или кроз гумено црево у шатор под којим је пацијент. Постоје две врсте филтера који елиминирају два главна надражујућа фактора. Лекари могу изабрати онај који одстра-

њује из ваздуха чађ, прашицу и бактерије или други који задржава сумпор диоксид из издувних цеви возила или пећи. Овај филтер је чак тако ефикасан да уређај за један час може да сведи концентрацију овог гаса на једну десетину од оне напољу. Комбиновањем два филтра добиће се готово потпуно чист ваздух, у ствари планински ваздух у соби. Пречишћач не заузима много места, сличан је ноћном стоићу, а ради тихо тако да и они са најлакшим снагом могу поред њега да спавају.

У сачуваним лекарским зборницима, од којих је најстарији онај из манастира Хадоша (14. век) коме носи и име, с поштовањем се помиње Пократ (Хипократ). Списи ове двојнице античких лекара (Гален и Хипократ) превођени су цели или у одломцима на тадашњи српски језик, а служили су не само као теоретски већ и као практични медицински приручници. За постављање дијагнозе срчаних оболења нашим лекарима је од пресудног значаја био Галенов спис „о пипанију жил“ тј. пулса, па су знали и за систолу и дијастолу (шишколен и диашколен) а да „они који су срдити имају жилу јаку и дебелу“.

Људи вични лекарству

Преводиоци Хипократових и Галенових као и византи-

ских медицинских списа нису нам познати. Али се по свему види да су то били људи који су се бавили лекарством, јер су допуњавали и комбиновали, стварали домаћу врло занимљиву медицинску терминологију, која се вековима одржала у нашем народу.

По имену нам је познат једино Никола Врач који је „от латинске књиге на српску књигу“ превео један медицински спис, па се због тога што је знао латински, мисли да је био њак неке италијанске медицинске школе. Живо је у 14. веку, а одломци његовог превода пронађени су у манастиру Прохора Пчињског.

Имена „врача“ из унутрашњости средњовековне Србије остала су непозната. Српски владари су позивали лекаре из Дубровника и ови су, по одобрењу Већа Репу-

блике, на дуже или краће време долазили на њихове дворове. Као први се помиње магистар Егедиус који је дошао у Србију 1326. године на позив краља Стефана Дечанског. И на двору цара Душана био је један дубровачки лекар. Књегина Милица тражила је 1397. године од дубровачког Већа да јој упутити неког лекара који би стајно остао на њеном двору. Деспоти Стефан Лазаревић и Ђурађ Бранковић примали су услуге дубровачких лекара, који кад су одлазили у Србију, по дозволи владе носили су са собом и већу количину различитих лекова. Један од њих, магистар Јаков, који се потпи сивао „војник и доктор медицине пореклом из Месине“ погинуо је у Србији 1439. године.

Молитва да се купус укисели

Као и свуда у Европи оног времена поред „стручне медицине“ која је углавном била заснована на Хипократовим и Галеновим списима, у средњовековној Србији постојала је и верска медицина, тајанствене молитве, магијске формуле прадавног порекла, које су се као једино средство примењивале при свим болестима, а могле су имати и „свестрано дејство“. Молитва и магијска формула против амијског уједа или беснила служили су исто тако добро и „да се купус укисели“.

Ова врста „медицине“, којом се углавном служио народ, знала је и за извесне лекове који су се искуством показали као корисни. Међутим, како се првенствено сматрало да све болести и невоље долазе од нечистих сила, требало је најпре њих сузити или ублажити. Узрочник свих болести, „нежит“ долази из Црног мора и зао је дух, као што вампири и вештице изазивају поморе: кугу, грозницу, непогоде, глад. Против „нежита“ што „ломи кости, мозак мрцвари, ослепљује, ударицама нос гвечи, зубе избија и човека изнемогла убија“, постојала је молитва која се исписивала на киселом хлебу, који је болесник морао да једе три пута на дан. Међутим, то није било све, јер „сваки месец имају себе по два дни зла“. Ко се роди у те дане неће живети; ко се разболи неће оздравити — „и да се зна да у те дане неће бити ни користи ни помоћи“. У „Зборнику попа Драгоја“ — трајање и исход болести проричани су по месечевим менама.

„Нежит“ није долазио само из Црног мора, криво се и у гробовима вампира, у вешти-

Тањир са илустрацијама

Ове године цео свет слави 400. годишњицу рођења Вилијама Шекспира. У Перлију, у покрајини Сари, направљен је сервис од фајанса. Сваки тањир је илустрован једном драмом или комедијом коју је он написао, а свака шоља но-

си потпис великог писца. Славни тумачи Шекспирових улога, као што су Џон Гилгуд, Ралф Ричардсон, Мајкл Редгрејв и Пеги Ешкрофт, поред других ставили су потписе на тањире око лика најславнијег драмског писца.

СА СВИХ СТРАНА

НОВОСТИ

УРЕЂАЈ ЗА ЗАКИВАЊЕ ЕКСЕРА

Невешти у руковању чекићем одахнуће: у Француској је направљен уређај за закивање ексера без употребе чекића. Так, како се зове нови уређај, састоји се од једне пластичне трубе кроз коју је провучена једна гвоздена шипка, намагнетисана и монтирана на федер са једним широким дугметом на крају. Довољно је да се ексер намести на врх шипке, постави као уређај на жељено место и притисне дугме дланом: ексер се сам забија.

Од воде мастило

У Америци је направљено стило које се пуни водом а ипак излази мастило врло доброг квалитета. Тајна се састоји у овоме: унутрашњи зид стила је обложен мастилом у чврстом стању које се раствара у води. Према изјави фабриканта стило се пуни водом 25 пута а треба нормално да траје две године.

ТЕЛЕВИЗОР У ТАКСИЈУ

Да ли су шофери таксија мање говорљиви у Чикагу од оних у Паризу? Једно америчко такси-

предузеће је недавно инсталирало у већем броју својих кола телевизоре. Екран је постављен на позадини наслона шоферовог седишта и потпуно је видљив путницима на задњем

седишту али возач га не види — што је свакако и боље.

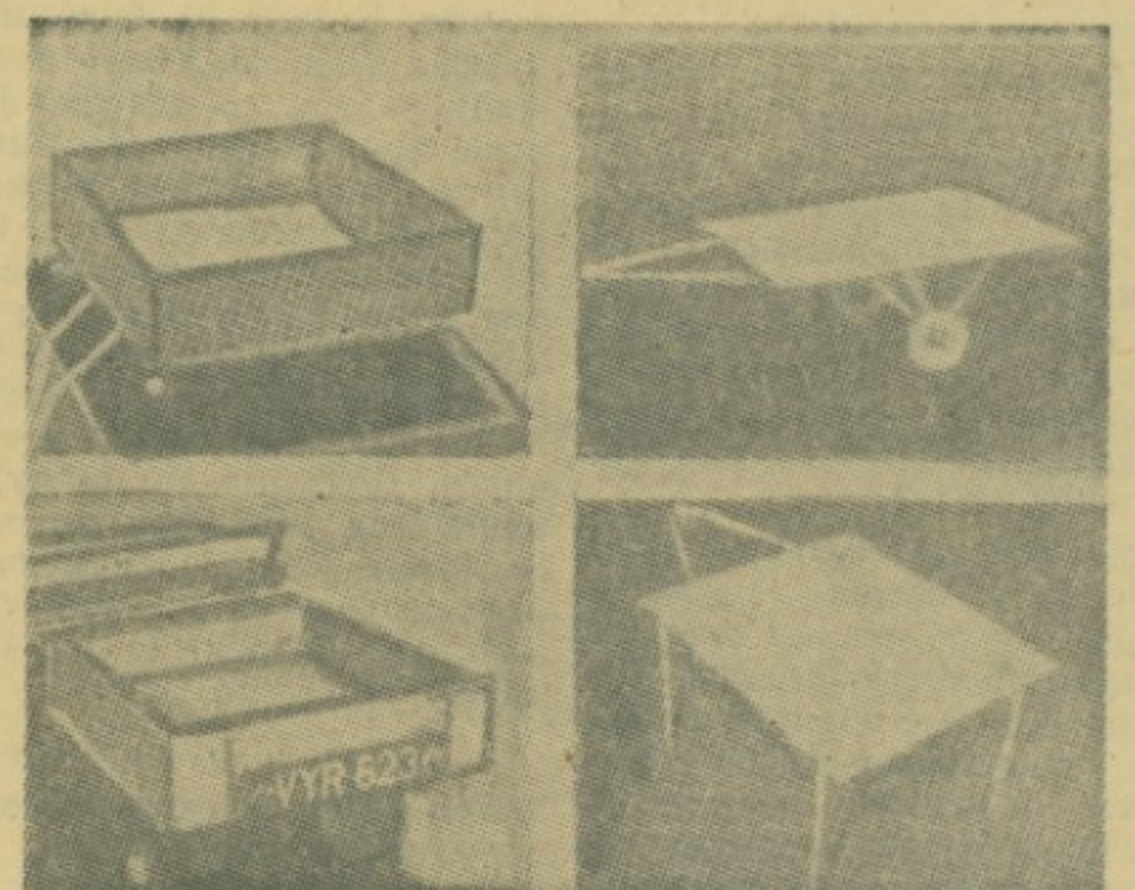
Опит ће бити настављен а шофери такси-телевизора тврде да примају сада много веће напојнице.

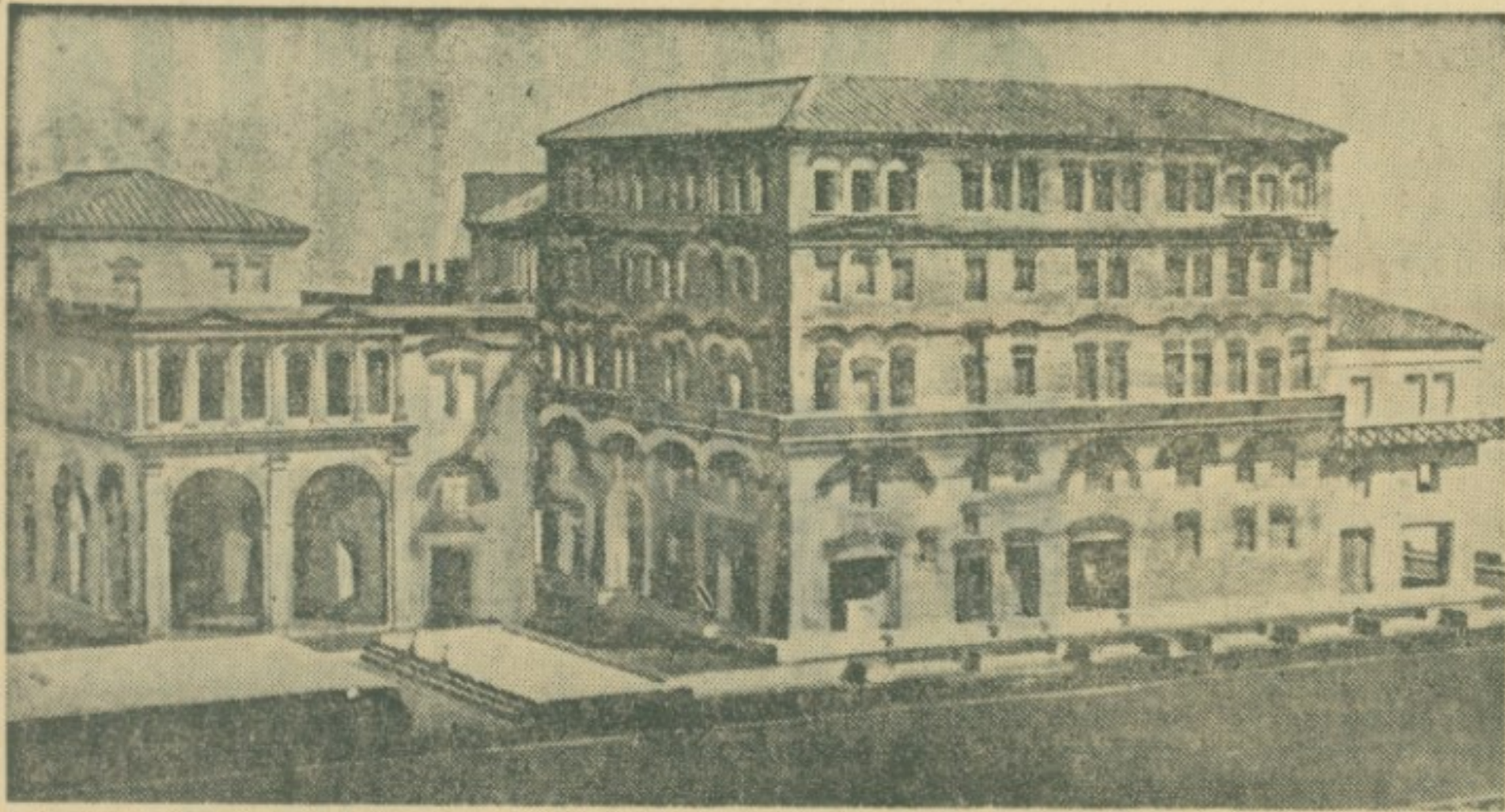
ЧАС КОЛИЦА — ЧАС СТО

Веома лака приколица са вишеструком применом направљена је у Енглеској. Од специјалног је премакованог материјала, тежи свега 43 кг а велика је 1.07x0.90x0.30 м. Може да се прикачи за аутомобил, или ако јој се скину точкови да се стави на кров аутомобила.

Помоћу четири мале шип-

ке-држача постављене на доњем делу плоче она се претвара за час у колица за пртљаг: довољно је да се извуку точкови и ставе подметачи од каучука на шипке-држаче; куче за вучење се учврсте тада за плочу. Кад се плочи једноставно учврсте ноге и ски ну оквири са стране — по стаје сто.

КУЋА КОЈА СЕ ИЗДАВАЛА ПОД КИРИЈУ У ОСТИЈИ

КАКО СУ СТАНОВАЛИ РИМЉАНИ

Према сачуваним подацима у старом Риму је у доба царства било 50.000 кућа за становање. Око 2000 су биле патрицијске, господске куће, а у осталима, најамним зградама, често вишеспратним, становали су грађани, чиновници и народ. Куће, приватно власништво сиромашнијег градског становништва биле су у Риму реткост.

Господска кућа звала се дому, а најамне зграде у којима се тесним и неудобним становима тискао ситан римски свет — инсуле. Изглед оваквих зграда дочаравају остаци у Остији, великом римском пристаништу, које, напуштено још у доба пропаста Рима, није обновљено.

Већ и спољашњост домова: кипови, колоне, отворени трем са баштом и водоскоком у средини зграде, звани атријум, указивала је на унутрашњу раскош. Башта са водоскоком окружена стубовима у касније време звала се перистилијум. Просторије господске куће покривале су површину и од 400 квадратних метара. Спаваће собе су се звале кубикла, улазна и лепо украшена просторија вестибулум, велика дворана која је гледала на атријум — таблинум. Откако Римљани по угледу на старе Грке нису више јели седећи већ у лежећем ставу створена је нарочита просторија са лежачима звана: триклинијум.

Римљани су својим кухи-

њама поклањали најмању пажњу: биле су запуштене, мрачне, често поред смећа и штала да би се боље грејале. Просторије за робове су исто тако биле забачене. Једино су робови, личне слуге, имали привилегију да спавају у малим предсобљима, тако рећи код ногу својих господара.

У најамним зградама са много малих станова владала је неопишана гужва и прљавштина. У приземљу су се налазили дућани а изнад њих станови трговаца и занатлија у којима су често радили радници и шегрти. Кирија у једном средњем стану је још у доба Републике достигла фантастичну суму од 2.000 сестерција годишње. Стога су

скоро све породице биле принуђене да издају по једну или две просторије. Свађе, туче и избацивање киријација због дуга — били су редовна појава.

На римским кућама се налазило доста прозора и то великих. За лепог времена омогућавали су успешно проветравање, а како су зими и када је напољу падала киша затварани само дрвеним капцима, у собама је владао потпун мрак. Тек пред крај царства Римљани су употребљавали за прозоре прозирани листаста стаклени тивац.

Римљани су за загревање просторија имали систем сличан нашем централном грејању али само за приземље: топли ваздух је пролазио кроз зидове. У становима на спратовима једини начин грејања је био да се пали уг-

љевље или одржава жеравица. Међутим, пошто Римљани нису знали за димњаке, зими је у собама постојало непогодно загушљиво. Пошто је осветљење било примитивно, помоћу бакљи или уљаних лампи, пожари су избијали сваког часа. За успешнију борбу против њих император Август је створио прву организовану службу ватрогасаца.

Римљани су доводили воду кроз оловне цеви али пошто нису знали за закон спојених судова вода се расипала и није достигала ни до првог спрата. Милонско становништво је у спарне дане захваћало воду са многобројних јавних чесама у које је вода пристизала из 14 великих водојажа које су изградиле римски цареви.

Постеље су прављене од храстовине, јавора или егзотичне тике. Поред ових обичних, за спавање, прављене су и постеље за писање и учење, као и постеље за обедовање. Столице и фотеле су биле ретке јер су Римљани радили претежно лежећи на лакћени. Патрицији су имали врло луксузне фотеле а Цезар насловачу од чистог злата.

ИМА ВИШЕ ГОДИНА

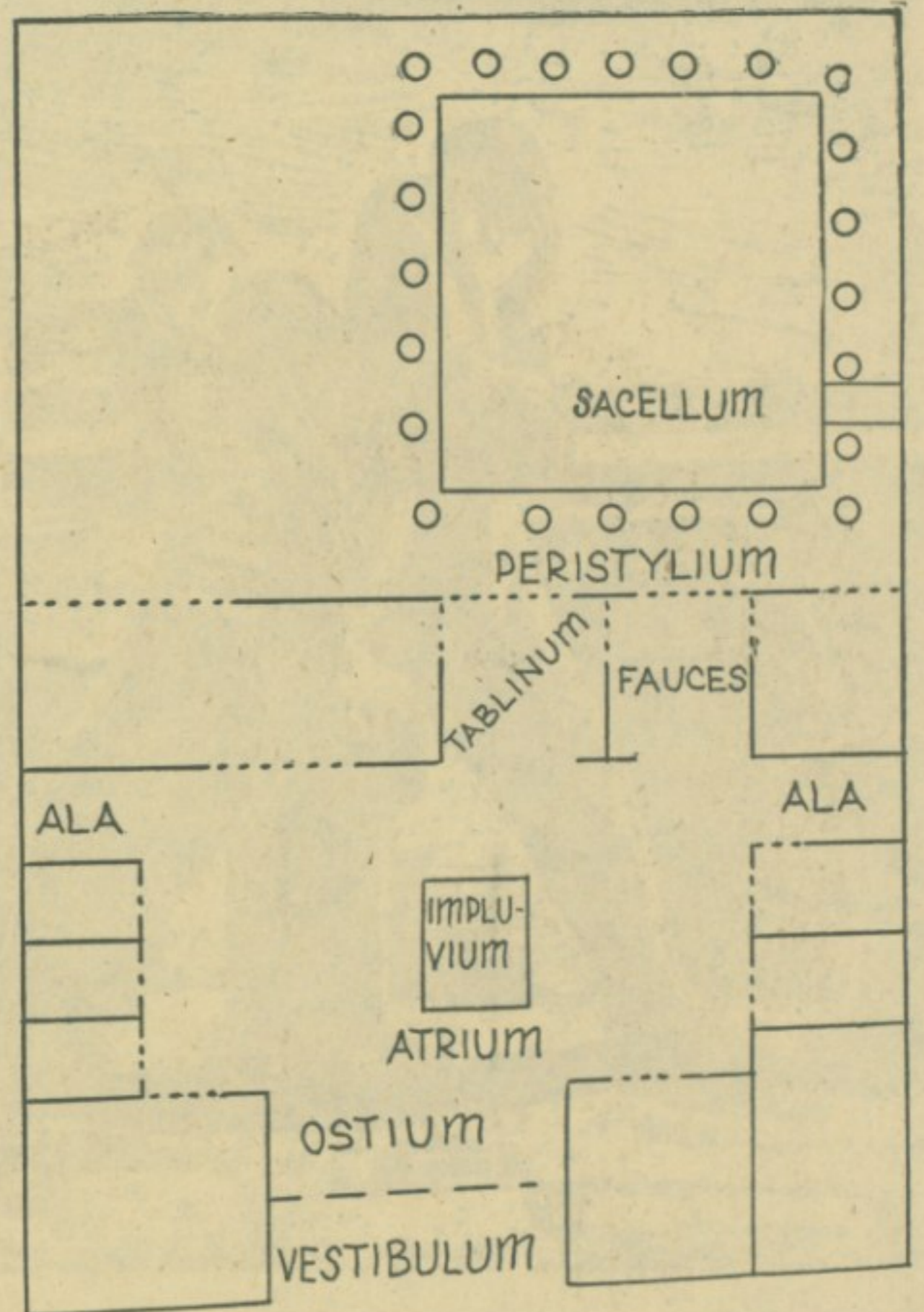
„Човек, тврди британски антрополог Луис Лики, старији је бар за један милион 250 хиљада година него што се досад веровало. Овај далеки предак „хомо-хабилис“ био је мало виши од једног метра а умео да се користи алатима и знао да себи сагради склониште.

ПОСРБЉЕНИ МОЛИЈЕР

У другој половини 19. века нарочито седамдесетих година осећао се све више недостатак добрих драмских дела за приказивање у нашим позоришима. Свет се већ био заситио стално истих представа и невештих превода па је желе нове доживљаје и нова сазнања.

Највише се од страних језика знао немачки и мађарски, нарочито у Војводини као центру културног живота, па се тамо углавном и преводило само врло често са већ преведеног и прерађеног француског или енглеског оригинала на наш језик. То је наравно имало и великих недостатака, али се показала још једна веома озбиљна мана — дух страних дела, нарочито француских, није одговарао нашем друштву још у строгим патријархалним оквирима и наслеђеним конвенционалностима које су захтевале усиљену извештаченост.

Да би се та дела учинила мало више приступачна нашој публици прибегавало се

УЗ НАЦРТ ЈЕДНЕ КУЋЕ У ПОМПЕЈИ

Средњи део имуњније римске куће (atrium) имао је кров који се према средини спуштао и ту правно велик четвороугаони отвор (compluvium).

Испод њега се у поду налазило удубљење (impluvium) за сакупљање кишнице.

Из артија су околне собе добијале светлост и ваздух а из њега се улазило у те собе.

У артији се долазило ходником (fauces, prothyron) у коме су се налазила кућна врата: одмах са улице или мало назад увучена.

Део ходника који је био између улице и кућних врата звао се vestibulum.

У имуњнијим кућама тај део био је проширен и богатом украшен. Ту су се сакупљали пријатељи на јутарњи поздрав (salutatio).

Са обе стране атрија налазиле су се собе за спавање, трпезарије и спремишта.

Последња просторија са сваке стране атрија (ala) била је отворена према атрију.

И свечана соба у кући (tablinum) била је широком отворена према атрију, а широким вратима спајала је атриј са перистилом. Peristylum је био врт окружен стубовима.

Око трема перистила налазиле су се као и код атрија собе (cubicula — спаваћа соба, triclinia — трпезарија, exedrae — друштвена соба) и привредне просторије.

У старо време када се живело скромније, атриј и таблинум били су средиште породичног живота. Често се кућа састојала само од та два дела. У атрију се налазило огњиште са кућним боговима званим penatima (атриум долази од речи ater — поцрнео од дима) и ковчег окован месингом који је служио за новац и драгоцености (arca). Таблинум је служио као соба за становање и спавање. Доцније, под грчким утицајем, кућа се проширује перистилом, а собе се дешпе уређују. Огњиште се преноси унутра, а кућни богови пенати добијају посебно одељење (sacrarium, sacellum, lararium) најчешће у перистилу. Атриј је служио за примање, а у имуњнијим кућама био је украшен сликама предака (imagines) које су се излагале у алама. Несташница станова у градовима довела је до подизања вишеспратних кућа. Најпре су горњи спратови служили за становање робова, а после су издавани под кирију. За време владавине цара Августа у Риму је било доста вишеспратних кућа које су издаване под кирију а звале су се insulae.

тако наставимо данас-сутра посрбљемо цео свет а ми ћемо се отрбити“.

Крајем осамдесетих година прошлог века прераде и посрбе већ сасвим изнедављају и уступају место квалитетним преводима који све мање изостају од својих оригинала.

ТЕРМОМЕТАР СА КРИСТАЛИМА

Физичари су добили на употребу један термометар са кристалима кварца који може да измери разлике у температури тако мале као што је стохијадити део степена.

СКИЈЕ СА МОТОРОМ

Један становник места Маријан у Француској направио је нове аутоскије: снабдевене су мотором од 150 кубика, са две брзине, а потискује их једна ваздушна елиса.

НАЈВИШИ ДИМЊАК

У Леверкузену у Немачкој је недавно подигнут највиши димњак на свету — од 250 метара.

НОВИТЕТИ ЗА КАМПЕРЕ

ЦАК ЗА СПАВАЊЕ

Са пролећем долазе и излети у природу, па су се француски фабриканти потрудили да и ове године понуде купцима што погоднију опрему за логоровање у пољу или шуми.

Цак за спавање се све више усавршава. Извесни модели направљени су од синтетичне материје мераклон која се врло лако чисти. Неки опет имају поставу од специјалне материје која спречава спавача да склизне у цак.

СВЕ У ЈЕДНОМ

Један фабрикант се сетио и оних који воле да кампују испод шатора, или чије супруге сањају о караван-кућицама. Направио је за њих једну „кућу“ дугачку 2,75 м а широку 2 м, од специјалног материјала који не трули. Ова кампинг-кућица има два учвршћена прозора и врата која се могу закључати. Покривена је кровом који се продужује настрелицом дугачком 1,40 м. После употребе кућа може да се склопи и стави у кутију од 1,60 X 1,30 м.

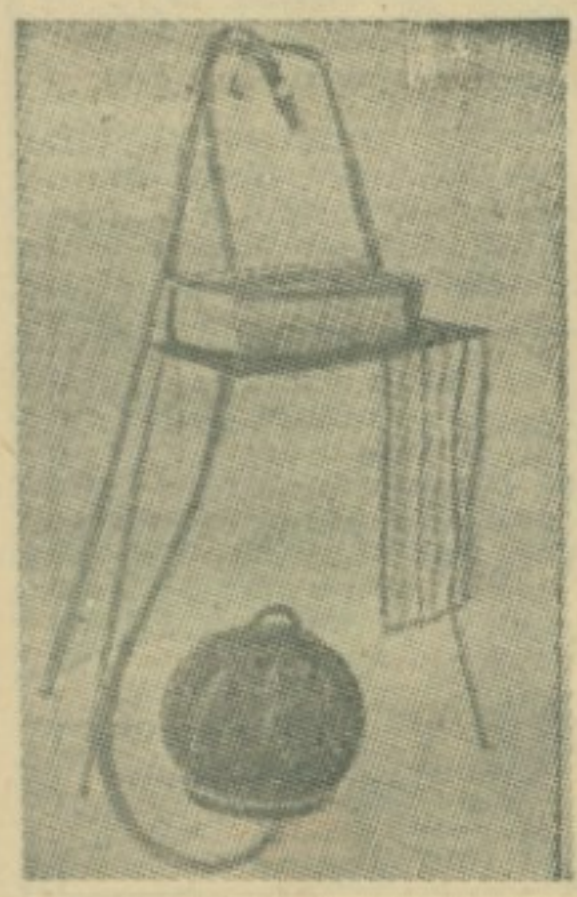
И ЗА МАЊЕ СТАНОВЕ

Недавно је направљена и мала сушара за рубље у кампону, а може да се постави чак и у мање станове. То је у ствари цилиндер од метала који не оксидише. Једна столица за склапање поставиће га

у вертикалан положај. Из унутрашњости цилиндра извлачи се зракасто 8 држача за сушење. После употребе они се увлаче и тако не заузимају много места.

ТУШ

И у кампу се може туширати ако се употреби специјалан апарат од каучука у облику лопте који представља резервоар за 15 литара воде и једна цев на коју се прикључи славина-туш или обична славина. Празна лопта изгледа као диск а кад је пуна распршује под притиском воде. На апарат се може лако додати и треножац, лавабо, само су онда потребне две лопте да би се добио јачи млаз воде.

СМЕЛИЈИ - ОД ВИКИНГА

Смео подвиг два норвешка морнара који су покушали да на обичном чамацу за спасавање пре плове Атлантски океан. Несрећа на- доман циља

У детињству се Магнус Андерсен ничим није разликовао од својих вршњака. Син норвешког капетана, он је, као и они, рано дознао колико је тежак живот помораца. Кад је имао 15 година први пут је кренуо на пловидбу као „мали на броду“, четири године касније већ је био први капетанов помоћник, а са двадесет две године попео се на капетански мост једног трговачког брода који је пловио Северним морем.

Можда би Магнус Андерсен остао један између хиљада непознатих поморских капетана да случајно 1883. године није видео фотографију једрилице која је препловила Атлантски океан. Штампана је око овог догађаја подигла велику буку и многи листови назвали су ово путовање правим чудом. Андерсен је веровао да су човекова воља и његова снага у стању да издрже и суровија искушења па је одлучио да пре плови Атлант на још мањем броду, заправо у обичном чамацу за спасавање.

Чамац коме је Андерсен дао звучно име „Океан“ уопште није личио на „брод“ који је у стању да издржи толико дугу пловидбу. „Океан“ је био дуг 580 и широк 120 сантиметара, док му је висина страна износила 60 сантиметара. Да би га што боље оспособио за пловидбу, Андерсен му је у предњем делу начинио херметички затворен одељак.

Припремајући се за пловидбу Андерсен је, а да ни сам није био свестан тога, дошао до једног важног проналазка који је касније ушао у поморску праксу. Од квадратног храстовог рама преко кога је првучена навоштена цирада, начинио је својерсно пловешко сидро. Спуштено иза крме у време буре, оно је одржавало чамац тако да је увек био окренут прамцем према таласима.

У рану зору 28. маја 1886. године „Океан“ се отиснуо на море. Са Андерсеном је кренуо његов стари друг Кристен Кристенсен који је пос-

ледњих година као помоћник капетана служио на истом броду с Магнусом. Маршрута је водила од норвешке обале северним делом Атлантика, јужно од Исланда и Гренланда, око острва Њуфаундленда према обали Северне Америке.

У то време пловидба преко океана сматрана је правом сензацијом. Листови су доносили вести о намераваном подвигу под најгласнијим насловима. Додуше, многи су сматрали да ће се подвиг завршити несрећом, да су Андерсен и Кристенсен просто лудаци и да је залиха воде коју су они понели са собом „излишан луксуз“ јер ће „с памети сишли морепловци“ потонути заједно са својим чамацем пре него што стигну до Шкотске.

И поред свих злослутних предсказања прва етапа пута протекла је мирно. Користећи повољан ветар, „Океан“ је за дванаест дана превалио више од 900 километара и стигао у Шкотску луку Лит. Први дани друге етапе протекли су спокојно. Али, десетог дана, када се чамац налазио на најсевернијој тачки маршруте, време је почело да се квари. Тежки облаци који су наговештавали буру надвили су се над океан. Дунуо је оштар ветар и морско огледало, које је све донедавно изгледало безазлено и безопасно, узбуркали су огромни таласи.

Чамац се готово није покорвао крми и морепловци су морали да уложе сву снагу да би га одржали на потребном курсу. Било је довољно да ветар и морска струја окрену чамац боком према таласима и катастрофа би била неизбежна. Андерсен се тада одлучио да испроба свој проналазак: пловешко сидро. Резултат је био преко очекивања. И поред ураганског ветра, смер чамаца се одмах изврвао: са да се он с постојаношћу магнетне игле окретао према воденим аламинама које су претиле да га преврну.

Бура је постајала све јача и таласи су све више заливали чамац. Магнус и Кристенсен једва су успевали да избацију воду која им је већ сезала до колена. Тада је Андерсен испробао још један свој проналазак: са крме је била спуштена у море, везана јаким ужетом, врећа од јаког платна напуњена нафтом. Расипајући се по вршини, нафта је покривала воду танким слојем, умирујући море око себе.

Два дана и две ноћи трајао је неравни двобој два храбра морнара са разбеселом стихијом. И они су победили.

Тридесет и шестог дана од поласка, на 600 миља од Њуфаундленда, смели путници срели су немачки теретни брод. Његовом капетану сви

дели су се смели норвешки младићи. А када му је Андерсен показао и приказао своје пловешко сидро, одушевљењу старог морског вука није било краја. Наредио је свом помоћнику да начини скицу сидра, а Магнусу и Кристенсену предложио да остану на његовом броду обе-

ћавајући им да ће их бесплатно превести до Европе. Капетан им је предочио да барометар пада и да се спрема невреме. Ипак, њих двојица су одлучили да плове даље.

И почео је други двобој два океана. Ветар и морска вода заслепљивали су морнаре. Мала залиха нафте била је потрошена. Таласи су пунили чамац и један од другова морао је стално да избације воду, док је други стајао за крмом. И тако сву ноћ.

У зору, када се „Океан“ узшкрипу дасака издигао на гребен огромног таласа, морнари су осетили страховит трзај који је готово усправио чамац: прекинуло се уже за које је било везано пловешко сидро. Следећи талас зграбио је чамац, подигао га високо у ваздух, а затим се склопио над њим...

Када су Магнус и Кристенсен изронили, прво што су угледали био је преврнути „Океан“. С дном окренутим навише, он се држао на води.

Борба се продужила. По-

крећући се тешко због мокре одеће, морепловци су се некако узверали на чамац. Са да им је предстојало да ураде немогуће: да се упркос таласима одрже на клизавом дрвеном „острвцу“ и да и сиод преврнутог чамаца извуку весла.

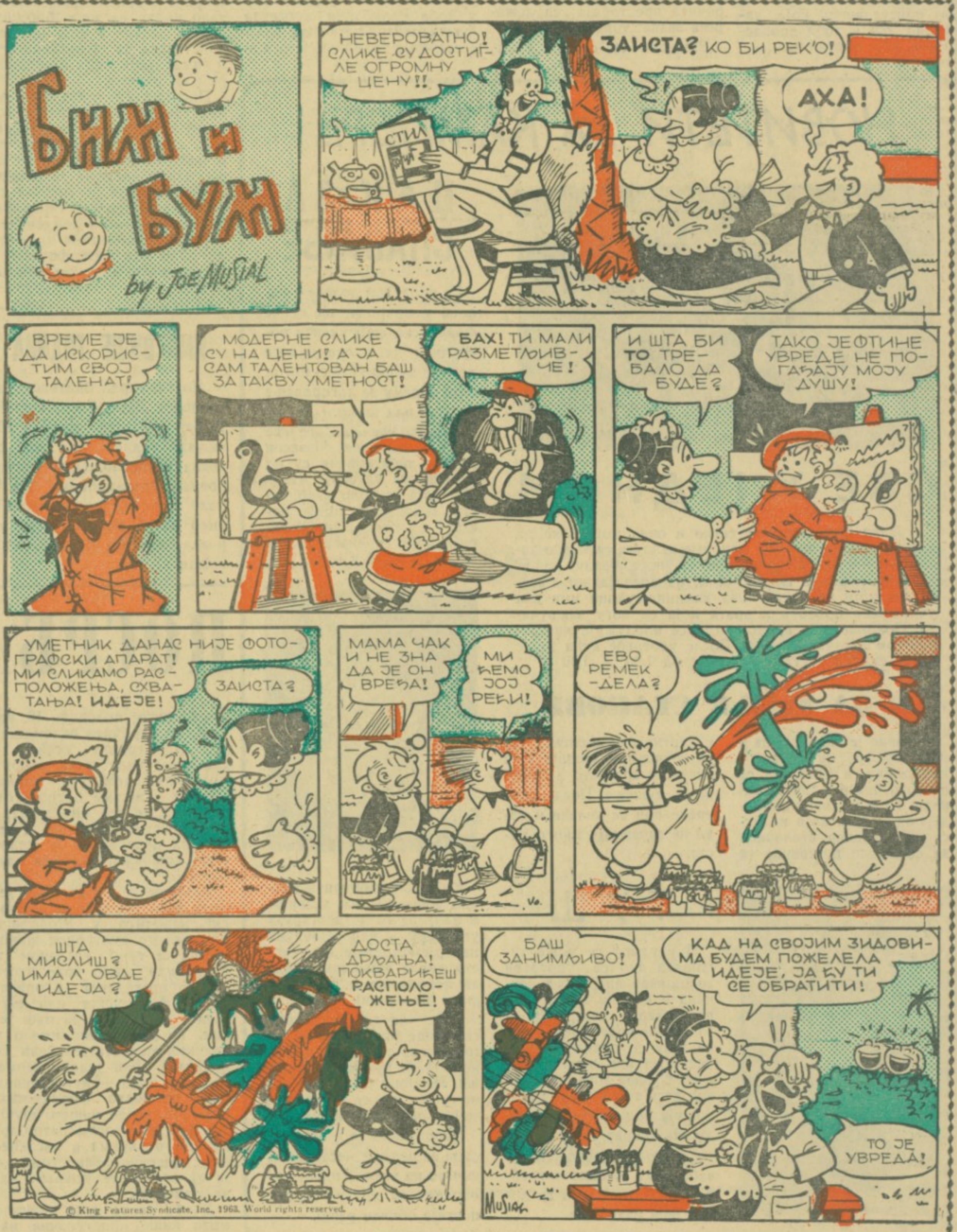
И два храбра потомка викинга успели су у томе. Користећи весла као полуге, успели су да врате чамац у нормалан положај, па чак и да из мора извуку неке делове опреме. Бура је престала тек после тридесет часова.

Али, рано је било радовати се. Пред њима су биле још стотине миља пута, а воде су имали, и то уз највећу штедњу, само још за неколико дана. Поред тога, њихов „Океан“ једва се још држао на води.

Шестог августа, на 270 миља од Њуфаундленда и 2.300 миља од Норвешке, срели су енглески једрењак „Мери Грехем“ који је с товаром дрвета пловио за Њукастл. Андерсену и Кристенсену није остало ништа друго до да се њима врате у Европу.

Али, ни ту се њихова авантура није завршила. Идуће ноћи „Мери Грехем“ је упала у буру. Једна греда је пала и убила капетана, а таласи су однели с палубе његовог помоћника и још четворицу морнара. У помрчини густој као тесто, сударали су се избезумљени морнари: брод без капетана могао је сваког тренутка да потоне. Тада су два Норвежанина преузела командовање бродом и само захваљујући њима „Мери Грехем“ је стигла до Њукаста.

Када су се Андерсен и Кристенсен искрцали на обалу нико их није дочекао. Равнодушне људе није занимала судбина двојице чуђака који су покушали да покажу свету величину и снагу човеког духа. Једина награда састојала се од седам фунти, колико су им дали сопственици „Мери Грехем“. То је, како су уручујући новац казали двојици морнара, „била плата за спасавање брода, пошто су од ње претходно одбили трошкови за њихов превоз до Европе...“

РЕКОРДЕРИ ДУГОВЕЧНОСТИ

У Политикином Забавнику бр. 640 од 4. IV 1964. године под насловом „Рекордери дуговечности“ чи тамо, између осталог, и саопштење совјетског часописа „Наука и живот“ да, према извесним енглеским подацима, „рекорд у дугом и срећном породичном животу припада Јаношу Ровену и његовој жени Сари“ који „су се родили и умрли у мађарском селу Страдову“.

После објављивања нашег чланка „Рекордери дуговечности“, Косија Панџић, пензионер из Панчева, послао нам је следећу гојуну.

дине живота излази да су умрли 1725, а не 1825. године. Можда би деда Јован и баба Сара са осмехом прешли преко тога што их је неки, изгледа барон представио за оно што они нису били (Јанош и Шара). Али, нас та околност не ослобађа данас обавезе, да овом допуном укажемо на историјску истину. Један сликар изгледа да је нешто пре 1724. или баш те године, начинио деда Јованов и баба Сарин портрет и на тај начин широм света огласио њихову необичну дуговечност.

СТАРО ЗДАЊЕ У АРАНЂЕЛОВЦУ

Још за прве владе кнеза Милоша (1815-1840) обраћена је пажња на изворе киселе воде испод Букуље код Аранђеловца. Куниберт, лични лекар кнежев, слао је воду на анализу у Беч, а она савршена вана са многим сличним минералним водама у Европи.

У хладовини крај извора било је угодно место за летовање. Већ 1862. године подигнут је крај самог извора мали конак у виду павиљона за летовање кнеза Михаила, а после десет година довршена је двоспратна зграда звана „Старо здање“ као први хотел за госте, који и данас постоји.

Хотел је сазидан по плану архитекте Косте Шреполовића (1836-1872) који је умро у Аранђеловцу од добијених повреда при паду са ове зграде. Старо здање је грађено по типовима, сличним капетан Мишином здању у Београду.

БЕЗРАЗЛОЖНА УЗБУНА

У Ванкуверу је један играч безбола бацно тако далеко лопту да ју је изгубио из вида. Ускоро се непријатно изненадио кад је чуо сирену ватрогасних кола и угледао ватрогасца. Разлог што су дошли: лопта је ударила у стакло оближњег стуба за обавештавање о пожару.

СВЕ ВЕЋИ

Стандардна величина кревета 80 одсто Американаца била је досад 1.90x1.40 м. Међутим, сада се продају кревети под називом: „краљевски“ од 2 м x 1.98 м, „супер-краљевски“: 2.10 м x 1.70 м врло су модерни на обали Пацифика. Постоји и трећа врста: „царски“ кревети од 2.10x2.10 м.

»Пиштољ« за испитивање чврстине бетона

Сваке године у разним конструкцијама употребљавају се стотине хиљада кубних метара бетона. Да би се установило какве је чврстине, узимају се комади готовог бетона — ради пробе.

Да би сазнали каквог је квалитета бетон пре него што су радови потпуно завршени

ЖЕНЕ С РЕВОЛВЕРОМ НА ДИВЉЕМ ЗАПАДУ

Ако је становништво Дивљег запада међу собом имало више „рђавих момака“ него што је случај на другим местима, онда се не треба чудити ни што је међу њима било и жена.

Једне су биле обични криминалци... друге су обављале понижавачке послове. Било их је и сасвим изгубљених у вихору који је настао усред рата или су у изгнанству, обузете мржњом према победоцима, ступале у редове озлојеђених. На несрећу, нису увек наизлазиле на добро друштво, упадале су у банде крадљивача коња, нападача возова и дилжанси...

Надимци ових амазонки доволна су слика о њима: Тигрица Либи, Роза срамота, Краљица бандита, Леди очајања итд. Најчувенија међу њима свакако је била Џејн несрећа, која је са пуно основног заслужила овај надимак, јер куда би она прошла изгледало је као да је прошла каква стихија.

Заслуживала је ипак бољу судбину и право име јој је било Марта Канари. Као врло млада остала је сироче. Затим

се удала и са првим мужем отишла у Монтану, где је он, не зна се на који начин, ишчезао. Ускоро се поново удала и о њој се ништа није чуло све док и други муж није загонетно ишчезао. Надимак је почињао да се оправдава...

Шта се са њом после догађало? Причале су само епизоде из њеног живота, и то најразличитије. Сигурно је да је она престала да носи хаљине, и почела да облачи мушка одела, да скита на коњу, наоружана карабином, ножем и са два пиштоља да обавља послове у складу са оружјем које је носила.

Радила је као каубој, чувар волова на ранчевима или водила стоке на пландштима. За тим је била ангажована у помоћним трупама, борећи се против Индијанаца. У међувремену она се све више навикавала на виски, што ју је опет довело до најнижег посла — стрводера мула. У Дилвуду Џејн несрећа се удружила са Билом Хичкоком и почела да дели његов бандитски живот све док због пијанства није полудела крајем прошлог века.

Јесће ли већ чим да...

...носорог обара стабла и ломе доње гране таквом брзином да за час, чак и у најгушћем

делу дунгле, раскрши простор од шест метара у пречнику. Тај простор постаје његов дом у коме може мирно и удобно да лежи за време дневне жеге.

...у медицинској литератури досад је забележено 25 особа које уопште нису осећале бол.

...прву књигу о куварској вештини објављену на српском језику превео је с немачког Георгије Хранислав, који је студирао естети-

ку, дипломатију и права у Пешти и Бечу. Књига је носила наслов „Поварнаја књига“ и била је штампана у Будиму 1805.

...године 1958. биланс лондонског Ситија први пут је откако се пише (1275.) године био откупан писаћом машином, а није написан гушћим пером.

...само пастрмке и шарани живе у језеру Титикаки највишем пловном језеру на свету. Титикака лежи на 3.812 метара надморске висине и

има површину од 7.700 квадратних километара. Иако је на великој висини, температура воде овог језера ретко је кад нижа од 10 степени.

...највећу и најскупоценију збирку потписа има Американка Мери Бенџамин из Њујорка. У њеној збирци налази се 20.000 потписа чувених личности из историје.

...Хенрик Шлиман, немачки трговац који је касније постао један од највећих археолога — открио је остатке дрв

не Троје — знао је напамет на грчком језику „Илијаду“ и „Одисеју“ што је укупно износило 16.000 стихова.

... власници биоскопа у Француској су ове године изгубили 9,42% посетилаца док је телевизија повећала број својих гледалаца за — 770%.

...стари Грци и Римљани знали су и за негу зуба и за њихово лечење. Први помен прашка за прање зуба — дентифрицијум — сачуван је, додуше, тек у

делима из првог века наше ере, али су се свакако оваква средства и раније употребљавала.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) рибарска мрежа, 5) зелени појас у граду, 9) мореуз између Африке и Шпаније, 10) носач, 11) стари грчки епски песници и приповедачи, 12) афирмација, 13) река у Средњој Азији, 15) француска лична заменица, 16) друга, 18) узвик, 20) део женске одеће, 22) шанац, 24) врста рибе, 26) град у Француској, 27) бања у Белгији, 29) службени спис, 31) личност из старониндијског еписа „Махабхарата“, 33) два иста сугласника, 35) скуп инсеката, 37) предлог, 38) опера од Вердија, 40) римски државник (I. век пре н. е.), 42) опера од Вердија, 43) град у Гани, 44) средство за наркозу.

Усправно: 1) град у Мароку, 2) левкасто ушће реке, 3) и један и други, 4) наша хидроцентра, 5) римски књижевник („Хвалисави војник“), 6) богиња зла код старих Грка, 7) предлог, 8) руски багнописац (19. век), 14) личност из опере „Фауст“, 17) горки лекови, 19) део тела са одређеном функцијом, 21) град у старој Халдеји, 23) два самогласника, 24) узвик, 25) иницијали нашег познатог филмског глумца и редитеља („Живјеће овај народ“), 26) музичка композиција, 28) орман у инду, 30) домаћа животиња, 32) град у Јапану, 34) име холивудског филмског глумца Дагласа, 36) драма од Ф. Марсоа, 39) поклон, 41) лопов.

1	2	3	4	5	6	7	8
9							
10				11			
12			13	14		15	
16		17		18		19	
		20	21		22	23	
	24			25			
26				27			28
		29	30		31	32	
33	34		35		36		37
38		39			40	41	
42							
43							44

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) сквер, 6) Наваши, 8) тема, 9) авет, 11) осека, 13) Аса, 14) рт, 15) Арг, 17) П(е)тар К(о)чић, 18) ру, 20) Арно, 22) пал, 24) маж, 25) уже, 29) Инд, 28) чај, 30) све, 32) оса, 34) По, 35) лет, 37) Теодор (Драјзер), 38) Асти, 40) лава, 42) тим, 43) око.

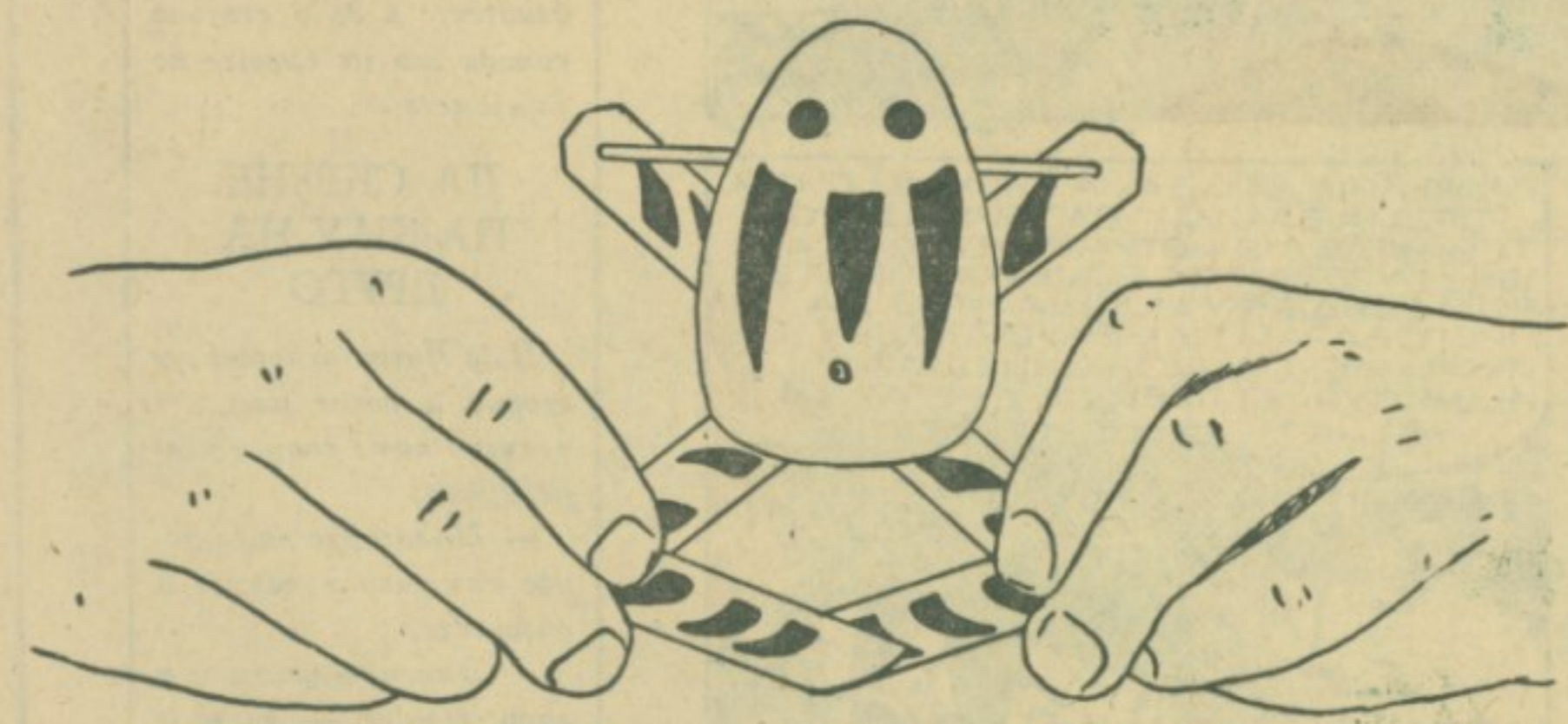
Усправно: 1) саме, 2) квака, 3) ВА, 4) Еша, 5) рива, 6) нестрпљивост, 7) неспокојство, 8) тор, 10) так, 12) ара, 16) Грмеч, 19) уа, 21) на, 23) дуд, 27) не, 29) ао, 30) Спа, 31) ре, 33) ада, 35) Лим, 36) тло, 39) ти, 41) ак.

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

ЖАБА СКАКАЧИЦА

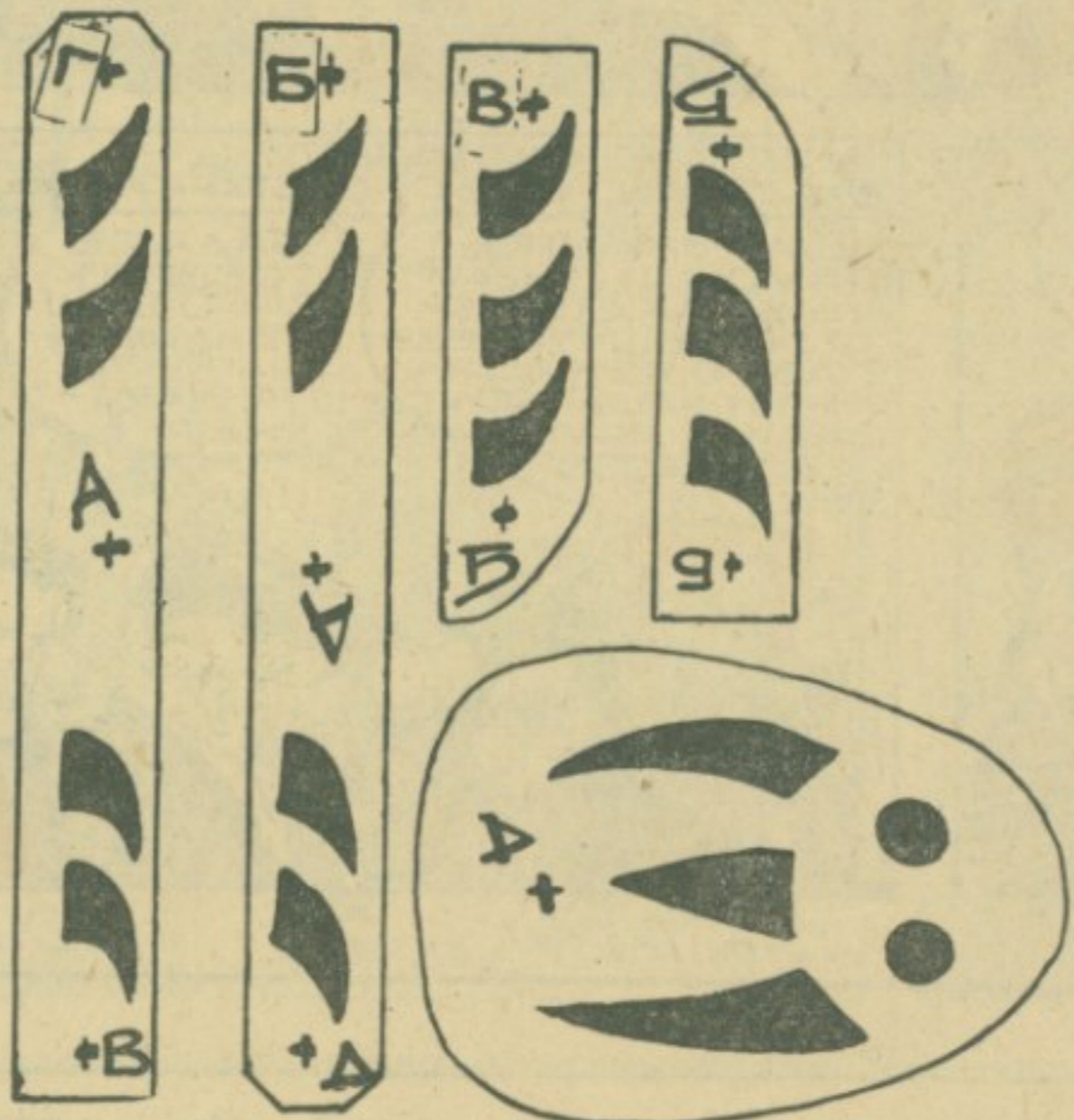
Ова жаба од картона може да скочи и до 20 см. Начињена је од 5 делова изрезаних од картона и на местима обележеним словима А, В, Г, Д, Е, пробушена шилом. Помоћу ескерчића са плоснатом главом пове-

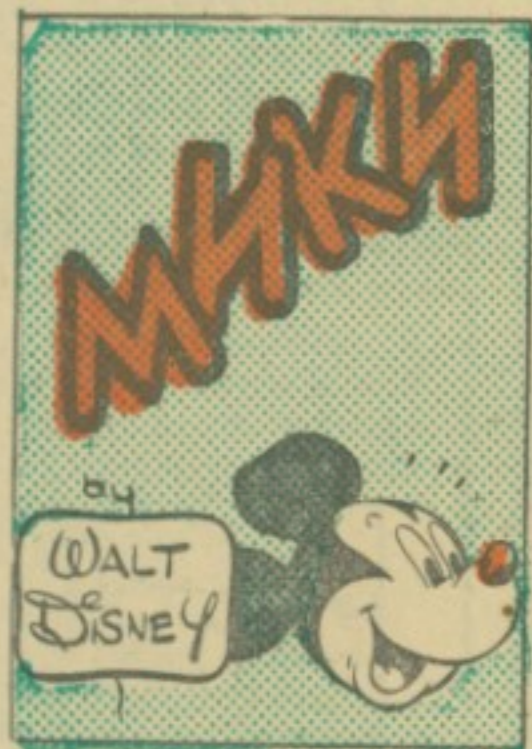
жите ових 5 делова стављајући иста слова једна на друго. На врху свих ескерчића са задње стране залепите комадиће гуме или плуте као гвинт.

Тачке Г и Д повежите кома-

дом ластина, који ће послужити као опруга на жабиним ногама када је будете ставили у половај да скаче.

Жабу обојте по вољи, мада је најлепше да буде зелена.

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

МОГУЋЕ ЈЕ

Шиља прелази улицу замилан и умало да страда под точковима једног аутомобила. Сав бесан поче да грди шофера како не зна да вози, а овај му уврешено одговори:

— Ја не знам да возим? Па ја сам већ 10 година шофер.
— Могуће је, али и ја већ 30 година ходам.

СКОРОЈЕВИЋ

Хорације добио неке велике паре и отишао једном књиждуру:
— Молим вас понајте мојој кући књиге за библиотеку: 4 до 5 стотина комада али их бирајте по боји омота.

ДА СКРЕНЕ ПАЖЊУ НА ДРУГО

Паја Патак отворио ресторана и после извесног времена каже својим келнерицама:
— Молим вас да се данас пажљиво намажете и очешљате.
— Зашто — упиташе у хору девојке — да није нека прослава?
— Ма, не. Данас ми је месо испало тврђе.